

Marit Ekne Ruud
Guri Mette Vestby

Områdeløft Trosterud og Haugerud

Nullpunktsanalyse for måling av effekter

NIBR

By- og regionforskningsinstituttet

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Områdeløft Trosterud og Haugerud

Andre publikasjoner fra NIBR:

Samarbeidsrapport NIBR/AFI 2017

Lytt til seniorenene! Utprøving av medvirkningsmodell for aldersvennlige lokalsamfunn

NIBR-rapport 2016:1

Områdeløft Ammerud – trygghet og trivsel på spill

NIBR-rapport 2014:11

Å bo på Lindeberg – beboeres erfaringer med området

NIBR-rapport 2011:19

Utviklingen av Søndre Nordstrand. Deltakelse og medvirkning fra innbyggere.

Samarbeidsrapport NIBR/TØI 2011

Midtveisevaluering av Groruddalssatsingen

Publikasjonene
kan skrives ut fra
<http://www.hioa.no/nibr>

Marit Ekne Ruud
Guri Mette Vestby

Områdeløft Trosterud og Haugerud

Nullpunktsanalyse for måling av effekter

NIBR-rapport 2017:18

Tittel: Områdeløft Trosterud og Haugerud. Nullpunktsanalyse for måling av effekter.

Forfatter: Marit Ekne Ruud, Guri Mette Vestby

NIBR-rapport: 2017:18

ISSN: 1502-9794
ISBN: 978-82-8309-223-3 (Trykket)
978-82-8309-230-1 (Elektronisk)

Prosjektnummer: 3664

Prosjektnavn: Nullpunktsundersøkelse for måling av effekter og resultater av Områdeløft Haugerud og Trosterud

Oppdragsgiver: Bydel Alna, Oslo kommune

Prosjektleder: Marit Ekne Ruud

Referat: Rapporten presenterer resultater fra en spørreundersøkelse om beboeres erfaringer med å bo i delbydel Trosterud høsten 2017. Undersøkelsen er en nullpunktsanalyse for Områdeløft Haugerud og Trosterud. Hensikten har vært å få kunnskap om beboeres erfaringer med området, lokal deltakelse i frivillige aktiviteter samt bruk av møteplasser. Hovedfunnene viser at beboerne erfarer området som et godt sted å bo.

Sammendrag: Norsk og engelsk

Dato: Desember 2017

Antall sider: 113

Utgiver: By- og regionforskningsinstituttet NIBR
Høgskolen i Oslo og Akershus
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO
Telefon: (+47) 67 23 50 00
E-post: post@nibr.hioa.no

Vår hjemmeside: <http://www.hioa.no/nibr>

Trykk: X-idè
Org. nr. NO 997058925 MVA
© NIBR 2018

Forord

Denne undersøkelsen er gjennomført på oppdrag fra Bydel Alna i tilknytning til Områdeløft Trosterud og Haugerud, som del av Groruddalssatsingen. Hensikten med oppdraget har vært å kartlegge beboeres erfaring med områdeløftet som kunnskapsgrunnlag for eventuelle tiltak i området, samt som en nullpunktsanalyse som utgangspunkt for senere kartlegging av måloppnåelse i områdeløftet.

Oppdraget er utført av forskerne Marit Ekne Ruud (prosjektleder) og Guri Mette Vestby, By- og regionforskningsinstituttet (NIBR), Høgskolen i Oslo og Akershus. I tillegg har forsker Frode Kann lagt inn og bearbeidet dataene elektronisk, og forsker Marit Owren Nygaard bidratt med analyser av datamaterialet, begge fra NIBR.

Studien er basert på spørreundersøkelse i lokalmiljøet, gjennomført av et lokalt intervjukorps. I tillegg har vi gjennomført fokusgruppeintervju med lokale ildsjeler. Vi takker alle dere som har stilt opp med å samle inn data, og alle beboere som velvillig har tatt seg tid til å svare på undersøkelsen.

Oppdragsgivers kontaktperson har vært Ingvild Eielsen Risnes. Vi takker for et hyggelig og konstruktivt samarbeid.

NIBR, desember 2017

Berit Nordahl
Forskningssjef

Innhold

Forord	1
Tabelloversikt.....	5
Figuroversikt	6
Sammendrag.....	7
Summary	11
1 Innledning.....	15
1.1 Områdeløft Trosterud og Haugerud.....	15
1.1.1 Målet med områdeløft Trosterud og Haugerud	16
1.1.2 Beboerengasjement.....	18
1.2 Hva er områdeløft?	19
1.3 Problemstillinger	21
1.3.1 Nullpunktsanalyse	22
1.4 Kilder og metode	22
1.4.1 Statistikker på levekår	23
1.4.2 Spørreundersøkelse blant beboerne	23
1.4.3 Datagrunnlaget – hvem har svart	26
1.4.4 Bruk av andre spørreundersøkelser.....	28
1.4.5 Workshop om nye samarbeidsformer.....	28
1.4.6 System for aktivitetsregistreringer	29
1.4.7 Medvirkningsuka – Oslo kommunes planprogram for området	30
1.4.8 Kildekritiske betraktninger	31
1.5 Teoretiske og analytiske perspektiver.....	32
1.5.1 Folkehelse og trivsel	32
1.5.2 Levekår versus opplevd livskvalitet.....	33
1.5.3 Stedsidentitet og stedstilknytning	33
2 Beskrivelse av området.....	36
2.1 Historikk.....	36
2.2 Befolkningsoversikt	37
2.2.1 Utdannelse og arbeidsliv	40

2.2.2	Bomiljø og flytting	40
2.2.3	Boligoversikt og trangboddhet.....	43
2.2.4	Levekår	44
2.3	Oppsummering	45
3	Trosterud og Haugerud som et sted å bo	46
3.1.1	Beboernes oppfatning av forskjeller mellom de to områdene.....	46
3.2	Trivsel og trygghet – om nabolaget.....	48
3.2.1	Stabilitet i bomiljøene	48
3.2.2	Kontakt med naboene.....	50
3.2.3	Trygghet i uteområdet	52
3.2.4	Flytteplaner	52
3.3	Vurdering av uteområder og fysisk miljø på Trosterud og Haugerud.....	53
3.4	Oppsummering	59
4	Trosterud og Haugerud som et sted å vokse opp.....	60
4.1	Barnas oppvekstmiljø	60
4.1.1	Oppvekst og trygghet.....	60
4.1.2	Barnehagene.....	61
4.1.3	Skolene.....	62
4.2	Ungdommens oppvekstmiljø	64
4.2.1	Fritidsklubben.....	65
4.2.2	Vurdering av fritidstilbudene generelt.....	66
4.2.3	Vurdering av oppvekstmiljøet for ungdom.....	66
4.3	Oppsummering	67
5	Trosterud og Haugerud som et sted å bruke.....	68
5.1	Bruk av nærmiljøet i fritiden.....	68
5.1.1	Idrettstilbud.....	70
5.1.2	Tilbud til eldre	70
5.1.3	Lokale møteplasser for alle	71
5.1.4	Sentrene i området	72
5.1.5	Friområdene.....	73
5.1.6	Behov for flere tilbud?.....	73
5.1.7	Steder i området det er naturlig å komme i kontakt med folk.....	74
5.2	Deltakelse og engasjement.....	74
5.3	Oppsummering	77
6	Nye samarbeidsformer og økt lokalt engasjement	78
6.1	Hva skal denne strategien dreie seg om?	78

6.2	Hva skal det samarbeides om?	80
6.2.1	Tre prioriterte innsatsområder	80
6.2.2	Inkluderende møteplasser & attraktive bomiljø, offentlige rom og liv mellom husene	81
6.2.3	Fysisk aktivitet og lokalt friluftsliv	83
6.2.4	Tre samfunnssektorer i samspill for området	84
6.2.5	Hvilke aktører er potensielle ressurser som kan mobiliseres?	87
6.2.6	Borettslag og velforeninger som ressurser	89
6.2.7	Organisering og mobilisering	90
6.2.8	Offentlige aktører som samarbeidspartnere har ulike utgangspunkt	91
6.3	Oppsummering	94
7	Hovedfunn og videre satsing på Trosterud og Haugerud	96
7.1.1	Beboerne trives på Trosterud og Haugerud	97
7.1.2	Lav lokal deltakelse i frivillige aktiviteter	98
7.1.3	Lite bruk av møteplassene blant de voksne	98
7.2	Områdeløftet på Trosterud og Haugerud er lite kjent	98
7.3	Opplegg for systematisering for samarbeidsformer	99
7.4	Forslag til tiltak	100
	Litteraturliste	102
Vedlegg 1	Spørreundersøkelse om Trosterud og Haugerud september 2017	105

Tabelloversikt

Tabell 1.1:	<i>Oversikt over respondentenes aldersfordeling.....</i>	26
Tabell 1.2:	<i>Andel norsk / ikke norsk som morsmål fordelt på alder.....</i>	27
Tabell 1.3:	<i>Oversikt over informantenes botid på Trosterud. N=138.....</i>	27
Tabell 1.4:	<i>Oversikt over respondentenes bosted.....</i>	28
Tabell 2.1:	<i>Antall personer etter alder og grunnkrets i delbydel Trosterud pr. 1.1.2017. Grunnkretsene Alfaset, Lutvann og Stubberud hadde ingen registrerte personer.....</i>	38
Tabell 2.2:	<i>Andel personer fordelt på landbakgrunn og grunnkrets i delbydel Trosterud pr 1.1.2017. Prosent. Kilde: Statistikkbanken Oslo kommune.....</i>	39
Tabell 2.3:	<i>Netto innflytting til Alna, Trosterud og Lindeberg, 2014 og 2016. Kilde Statistikkbanken Oslo kommune.....</i>	42
Tabell 3.1:	<i>Oversikt over beboernes vurdering av områdekvalitetene i delbydel Trosterud. Prosent.....</i>	54
Tabell 4.1:	<i>Tilfredshet med oppvekstmiljøet for barn. Prosent.....</i>	61
Tabell 4.2:	<i>Tilfredshet med oppvekstmiljøet for ungdom. Prosent.....</i>	65
Tabell 5.1:	<i>Bruk av tilbud på Trosterud og Haugerud i fritiden. Prosent.....</i>	69
Tabell 5.2:	<i>Bruk av tid på aktiviteter i nærmiljøet. Prosent.....</i>	75
Tabell 6.1:	<i>Skjematisk bilde av mulige samarbeidspartnere – og relasjoner.....</i>	91

Figuroversikt

Figur 3.1:	<i>Oppfatning av forskjell mellom Haugerud og Trosterud fordelt på bosted. N=137</i>	47
Figur 3.2:	<i>Oppfatning av flytteaktivitet i nabolaget. Prosent. N=141</i> ...	49
Figur 3.3:	<i>Oppfatning av flytteaktivitet fordelt på barn / ikke barn. Prosent.</i>	50
Figur 3.4:	<i>Tilfredshet med området rundt senteret fordelt på respondenter med barn / uten barn.</i>	57
Figur 4.1:	<i>Tilfredshet med kvaliteten på barnehager fordelt på respondenter med barn / uten barn. N=133</i>	62
Figur 4.2:	<i>Tilfredshet med kvaliteten på skoler fordelt på alder. N=81</i>	63
Figur 5.1:	<i>Bruk av tid på uorganiserte aktiviteter i fritiden- N=138</i>	76
Figur 6.1:	<i>Nye samarbeidsformer: hva er det?</i>	79
Figur 6.2:	<i>Styrke nærmiljøkvaliteter og inkluderende lokalsamfunn</i>	81
Figur 6.3:	<i>Ulike sektorer aktuelle for nye samarbeidsoppgaver- og relasjoner</i>	85

Sammendrag

Marit Ekne Ruud og Guri Mette Vestby

Områdeløft Trosterud og Haugerud. Nullpunktsanalyse for måling av effekter

NIBR-rapport 2017:18

Rapporten setter søkelyset på delbydel Trosterud i Bydel Alna. Området ble i 2017 valgt ut som en del av områdeløft i Groruddalssatsingen (Områdeløft Trosterud og Haugerud), med varighet til 2023. Målet med områdeløftet er at: *Trosterud og Haugerud skal være et inkluderende lokalsamfunn preget av deltakelse og engasjement. Området blir utviklet med gode løsninger for bærekraftig byutvikling, der lokalbefolkningen har blitt tatt med i reelle medvirkningsprosesser.*

Rapporten gir et innblikk i hvordan beboerne erfarer og bruker områdene, samt i hvilken grad de deltar og samhandler i nærmiljøet. Rapporten skal fungere som et kunnskapsgrunnlag for eventuelle tiltak i området, og som en nullpunktsanalyse som utgangspunkt for senere kartlegging av måloppnåelse i områdeløftet. Undersøkelsen kartlegger følgende tre forhold i området Trosterud og Haugerud slik de fremstår høsten 2017:

- *Beboeres erfaringer med området.* Nærmere bestemt spør vi om trivsel og nabolag, om oppvekstmiljø for barn og unge, samt vurdering av fysiske forhold i nærmiljøet.
- *Lokal deltakelse i frivillige aktiviteter.* Her er vi ute etter å få kunnskap om i hvilken grad beboerne er engasjert i eller deltar i lokalmiljøet, enten det dreier seg om faste, organiserte aktiviteter eller i foreningslivet, eller om de benytter nærområdet på fritiden.

I tillegg er vi ute etter å få vite noe om samarbeidsrelasjoner og samhandling på tvers av de lokale organisasjonene og lokale initiativene i området.

— *Bruk av møteplasser.* Også under dette tema er vi ute etter å få kunnskap om i hvilken grad lokalbefolkningen benytter seg av de møteplassene og tilbudene som er delbydelen, i hvilken grad tilbudene er kjent for befolkningen og om det er noe som savnes.

Dataene er basert på en spørreundersøkelse som er gjennomført blant beboere på Trosterud og Haugerud. Arbeidet med å utarbeide spørsmålene og opplegget for datainnsamlingen ble gjennomført av NIBR i samarbeid med oppdragsgiver, mens innsamling av data ble gjennomført av et lokalt intervjukorps som oppsøkte ulike befolkningsgrupper. Det ble til sammen intervjuet 151 personer. I tillegg ble det gjennomført en workshop med ledere fra organisasjonslivet og med bydelen. For å få oppdatert kunnskap om befolkningen i området har vi benyttet levekårsstatistikker fra Oslo kommune, Statistikkbanken.

Levekår

Trosterud og Haugerud er et område som scorer relativt lavt på levekårsvariabler sammenlignet med gjennomsnittet for Oslo som helhet, og til dels også sammenlignet med Bydel Alna som helhet. Det er få endringer som har skjedd de siste par årene, men tendensene viser at det er litt større andel innbyggere med lav utdanning, flere som bor trangt og flere med lav inntekt, samt litt høyere flyttehyppighet. Den største endringen ser vi i flyttemønsteret der flyttingen nå foregår over kommunegrensen til nabokommunene. Denne trenden finner vi også i bydelen for øvrig og følger en utvikling som har skjedd de siste par årene.

Trosterud og Haugerud som bosted

Undersøkelsen viser at *beboerne trives godt på Trosterud og Haugerud*, og at kun 10 prosent er usikre på om de vil bli boende eller har planer om å flytte. Trivsel underbygges også av at beboerne oppgir å ha kontakt med naboer, og som bidrar til å styrke sosiale bånd og tilhørighet til stedet. Boligområdene oppleves av beboerne som trygge å ferdes i, noe som knyttes til i hvilken grad områdene er opplyst. Det er god belysning på gangveiene og i uteområdene,

men funnene viser at det likevel er behov for mer lys i uteområdene.

Trosterud og Haugerud som et sted å vokse opp

Beboerne er generelt godt fornøyd med oppvekstmiljøet for barna på Trosterud og Haugerud. Beboere med små barn er fornøyd med kvaliteten på barnehagene. Funnene viser også at beboerne er fornøyd med skolene i området, dette gjelder særlig svarene fra skolebarn. Når det gjelder fritidstilbudet til ungdom på Trosterud og Haugerud svarer de aller fleste at de er fornøyd med det. Nærmiljøet har både idrettsforening, idrettsarenaer og fritidsklubb. Det er likevel få som svarer at de benytter idrettstilbudene, men Trosterudklubben viser seg å være populær. Men funnene viser likevel at beboerne er bekymret for ungdomsmiljøet og at det er behov for flere tilbud.

Trosterud og Haugerud som et sted å bruke

Området Trosterud og Haugerud har et relativt stort utvalg av ulike tilbud for alle aldersgrupper. Det dreier seg blant annet både om kulturtilbud, aktivitetstilbud, idrett- og friluftsliv, frivillighet og senter for eldre. Undersøkelsen viser imidlertid at relativt få benytter seg av tilbudene, særlig gjelder det tilbudene for voksne. Svarene er noe overraskende fordi det kunne forventes at beboerne brukte tilbudene mer. En forklaring kan være at enkelte tilbud er relativt nye og dermed ikke så kjent i befolkningen.

Funnene viser også at det er relativt få som deltar i frivillige aktiviteter i nærmiljøet, og det er vanskelig å engasjere beboere til å ta verv. Det dreier seg særlig om deltakelse i styreverv og organisasjoner.

Samarbeidsformer og kommunikasjon mellom bydelen, foreningslivet og beboerne

I arbeidet fremover er det viktig både å prøve ut nye samarbeidsformer mellom lag og foreninger og mellom disse og bydelen. Det kan være snakk om så vel fornyelse av etablerte samarbeidsrelasjoner som det å ta initiativ til at noen som ikke før har samarbeidet kan finne hverandre.

Tilbudene som finnes til ulike befolkningsgrupper på Trosterud og Haugerud bør bli bedre kjent og mer tilgjengelige for beboerne med for eksempel fleksible åpningstider. Det er behov for flere

lavterskeltilbud for beboerne på tvers av etnisk bakgrunn, som del av en inkluderingsstrategi i lokalsamfunnet.

Summary

Marit Ekne Ruud and Guri Mette Vestby

Trosterud and Haugerud Regeneration Project. Break-even analysis to enable the measurement of performance and outcomes

NIBR Report 2017:18

This report trains the spotlight on the sub-district of Trosterud in the city district of Alna. The area was chosen in 2017 as part of the urban regeneration project, Grorud Valley Action Plan (Trosterud and Haugerud Regeneration Project), to be finalised in 2023. The objectives of the regeneration project are that *Trosterud and Haugerud become an inclusive local community characterized by participation and engagement. The area is being developed on the basis of solutions facilitating sustainable urban development in which local people are taken on board and consulted in real processes of participation.*

The report sheds light on how residents experience and use the areas, and the extent to which they participate and interact in the neighbourhood. The report is meant to function as a source of knowledge on which to base further action in the area, and as a break-even analysis as a starting point for subsequent surveys of performance and outcomes in the regeneration project. The investigation examines the following three issues in the Trosterud and Haugerud area as they were in the autumn of 2017:

- *Residents' experiences of living in the area.* Specifically, we ask residents about issues such as well-being and neighborhood, about the quality of the environment for children and adolescents, and residents' opinions of the physical environment in the local area.

- *Local participation in voluntary activities.* Here we want to discover the extent to which residents are engaged or take part in the local community, whether it concerns organized and permanent activities, local associations, and whether they make use of the local area in their spare time.

In addition, we are looking for information about collaborative relations and interaction across and between local organizations and local initiatives in the area.

- *Use of social venues.* We also want to find out under this rubric the extent to which local residents make use of the social venues and services provided in the sub-district, the extent to which the local population is aware of the various provisions and whether there is anything they think is missing.

The data are based on a survey of residents of Trosterud and Haugerud. The work on formulating the questions and the data collection scheme was carried out by NIBR in consultation with the client, while the data were collected by a local group of interviewers visiting different population groups. Altogether, 151 people were interviewed. In addition, a workshop was held with leaders from local organizations and the city district. To ensure the data on the area's population were up to date, we drew on the living conditions statistics compiled by the City of Oslo Statistics Bank.

Living conditions

Trosterud and Haugerud is an area that scores relatively low on living conditions variables compared to the average for Oslo as a whole, and also compared with the average for the city district of Alna. Little has changed in the last couple of years, but the figures show slight growth in the proportion of residents with low education levels, low incomes and crowded homes, but also slightly higher migration rates. The biggest change we can see is in the migration pattern, where people are now more likely to move across the city boundary to neighbouring municipalities. This is a city-wide tendency, moreover, and follows a trend that has been observed over the past few years.

Trosterud and Haugerud as a place to live

According to the survey, *residents enjoy living in Trosterud and Haugerud*; only 10 per cent are unsure about whether they feel inclined to stay or are contemplating a move. The level of contentedness is further underpinned by the fact that residents say they are in contact with neighbours, something that helps to strengthen social ties and sense of belonging. The neighbourhood is considered safe outside; this is linked to the standard of lighting in the area. Lighting of footpaths and outdoor areas is good, although the findings nevertheless reveal a need for even stronger lighting in the outdoor areas.

Trosterud and Haugerud as a place to grow up

Residents are generally very pleased with the environment for the children and adolescents in Trosterud and Haugerud. Residents with young children are pleased with the standard of the day care centres. The findings also show that residents are satisfied with the schools in the area. This is particularly true from the responses of schoolchildren. As regards leisure time activities for adolescents in Trosterud and Haugerud, most are satisfied with what there is. But although the area has sports clubs, sports arenas and youth clubs, not many report actually using the sports facilities. Trosterud youth club, on the other hand, was found to be very popular. Residents are nonetheless worried, according to the survey, about the youth environment and there is a need for more activities to be laid on.

Trosterud and Haugerud as a place to use

The Trosterud and Haugerud area has a relatively wide range of different activities for members of all age groups. They include, among other things, cultural and other forms of activity, including sports and outdoor activities, voluntary organisations and senior citizen centres. However, the survey also shows that relatively few people make use of these facilities, especially those dedicated to adult activity. These responses are somewhat surprising since one would have expected residents to make greater use of the activities available. One explanation may be that some activities are relatively recent and therefore not so well known among the residents.

Only a relatively small number participate in voluntary activities in the local community, the survey reveals, and it is difficult to get

residents to accept official roles. This is particularly true of participation in committees and organizations.

Forms of collaboration and communication between the sub-district, business community and residents

In the future it will be important to try out new forms of cooperation between the associations themselves, and between them and the city district. It may be as much a question of breathing new life into established collaborative relations as of taking steps to help those who have not worked together before find each other..

The activities available to different groups of the population in Trosterud and Haugerud should be better known and made more accessible to residents, for example by introducing flexible opening hours. There is also a need for more low-threshold services for residents belonging to the various ethnic groups as an element in an inclusion strategy in the local community.

1 Innledning

I denne rapporten settes søkelyset på delbydel Trosterud i Bydel Alna og som omfatter områdene Trosterud og Haugerud¹. Området ble i 2017 valgt ut som en del av områdeløft i Groruddalssatsingen, med varighet til 2023. Rapporten gir et innblikk i hvordan beboerne erfarer og bruker områdene, samt i hvilken grad de deltar og samhandler i nærmiljøet. Rapporten skal fungere som et kunnskapsgrunnlag for eventuelle tiltak i området, samt som en nullpunktsanalyse som utgangspunkt for senere kartlegging av måloppnåelse i områdeløftet.

1.1 Områdeløft Trosterud og Haugerud

I 2014 utarbeidet bydelen en forstudie om området Trosterud og Haugerud der tilstanden i området ble kartlagt. Hensikten var å finne ut om området hadde særlig utfordringer når det gjaldt levekår, og på hvilken måte et områdeløft kunne gjøre området mer bærekraftig fysisk og sosialt.

Til grunn for analysen ble det brukt levekårsstatistikker, tidligere utredninger og planinitiativ. I tillegg ble innspill fra Haugerud og Trosterud Vel og fra trygghetsvanding på Haugerud brukt som grunnlag for forstudien.

Forprosjektet konkluderte med at det var god grunn til å være særlig opptatt av levekårsutfordringene i delbydelen. Fattigdom i barnefamilier, lav sysselsettingsandel blant kvinner, og relativt stor andel som var avhengig av økonomiske overføringer ble fremhevet som viktige temaer.

¹ Haugerud ble planlagt og bygget ut som boligområdet tidligere enn Trosterud og stedsnavnet er en viktig del av områdets identitet.

Det fysiske miljøet hadde også enkelte utfordringer. Særlig ble lokalsentrene, skolene ved Haugerud senter med Haugerudhallen og kommunens tidligere arbeidstreningssenter ved Johan Castbergs vei nevnt.

På bakgrunn av funnene i forstudien gikk Bydelsutvalget i 2016 inn for områdeløft på Trosterud og Haugerud med start fra 2017 og med sju års varighet, som en del av den nye Groruddalssatsingen 2017-2026.

I den nye Groruddalssatsingen er følgende målsettinger lagt til grunn: Groruddalssatsingen 2017-2026 skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder i Groruddalen der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktiv deltakende i lokalsamfunn og storsamfunn. Det er utviklet delprogram for følgende tre områder: *oppvekst og utdanning, sysselsetting og nærmiljø*.

For delprogrammet nærmiljø er hovedmålsettingen at: Nærmiljøkvaliteter i lokalområder i Groruddalen skal styrkes og innsatsen skal bidra til inkluderende lokalsamfunn der flere er aktivt deltakende. I begrepet nærmiljøkvaliteter ligger det at kvaliteter som har betydning for nærmiljøet oppleves som trygt, godt og inkluderende, og rommer både fysiske og sosiale forhold.

Områdeløft er særlig relevant under delprogram for nærmiljø. Prioriterte innsatsområder i dette delprogrammet er frivillighet, kulturaktiviteter og aktive lokalsamfunn, lokalt friluftsliv og fysisk aktivitet samt byutvikling. Tilnærmingen skal bygge på *områdeløftmetodikken* som innebærer

- grundig kartleggingsarbeid og kunnskapsgrunnlag
- lokal medvirkning og samarbeid med lokale frivillige lag og foreninger
- helhetlig tilnærming med forpliktende samarbeid på tvers av sektorer, etater og foretak.

1.1.1 Målet med områdeløft Trosterud og Haugerud

Effekt målet for områdeløftet er at: Trosterud og Haugerud skal være et inkluderende lokalsamfunn preget av deltakelse og engasjement. Området blir utviklet med gode løsninger for bærekraftig byutvikling, der lokalbefolkningen har blitt tatt med i reelle medvirkningsprosesser.

For å oppnå disse målene konsentreres innsatsen i områdeløft Trosterud og Haugerud om følgende fire strategier:

- *Nye samarbeidsformer og lokalt engasjement.* Dette skal særlig rettes mot å mobilisere og samarbeide med frivillige ressurser for økt engasjement og deltakelse, og å utvikle nye samarbeidsformer. Tidligere kartlegging viser at det er stort frivillig engasjement i delbydelen. Men mye tyder på at deltakelse og lokalt engasjement varierer mellom ulike grupper. Områdeløftet vil derfor rette seg inn mot å mobilisere og samarbeide med frivillige ressurser for økt engasjement og deltakelse i lokalsamfunnet, og utvikle nye samarbeidsformer, som blant annet partnerskapsavtaler, og å bidra i oppstart av nye og videreutvikle eksisterende tilbud. Systematisk opplæring av unge ledere vil særlig prioriteres. Særlig vil områdeløftet søke samarbeid med frivilligsentralen og andre lokale frivillige aktører og tjenestetilbud for å styrke frivilligheten generelt i bydelen.
- *Inkluderende møteplasser.* Det er behov for flere uformelle møteplasser. Her er det særlig områdene rundt de to sentrene som skal gjøres mer attraktive både for ungdom og voksne. En utfordring er at flere lokaler står tomme store deler av tiden, og områdeløftet vil bidra til å gjøre flere eksisterende møteplasser tilgjengelig for frivillig aktivitet som i større grad blir styrt av brukerne selv. Det er også viktig at områdeløftet er synlig til stede sentralt plassert ved ett av kollektivknutepunktene, tilsvarende det som ble gjort i områdeløft Lindeberg.
- *Fysiske aktivitet og lokalt friluftsliv.* Her nevnes særlig ballbanen «Lille Wembley» som kan utvikles til et sted for mangfoldig urbant friluftsliv, samt å gjøre flere til aktive brukere av Østmarka. Et mål er å gjøre flere lokale beboere til aktive brukere av Østmarka for mosjon rekreasjon, læring og opplevelser.
- *Attraktive bomiljø, offentlige rom og liv mellom busene.* Strategien dreier seg om å legge til rette for bred lokal medvirkning i plan- og byutviklingsprosesser i området.

1.1.2 Beboerengasjement

Beboerne på Trosterud og Haugerud har lenge hatt et sterkt ønske om et områdeløft og satte derfor i gang flere prosjekter og ulike aktiviteter på eget initiativ før områdeløft ble vedtatt. Initiativet ble kalt «BOOST Haugerud» og de aktive hadde blant annet møter med bydelsutvalget som satte utfordringene på dagorden. Og fordi lokalbefolkningen viste stort engasjement, lå alt til rette for at de ville bli med i gjennomføring av prosjekter i regi av et områdeløft og med det bidra til å videreutvikle det lokale engasjementet.

Funnene i forstudien viste at det var påfallende hvilke kvaliteter som fantes i boligområdene, både når det gjaldt boligkvalitet og bomiljø. Det ble vist til at borettslag og boligsameier var veldrevne, og at det var relativt høy bofasthet. Videre ble det offentlige tjenestetilbudet fremhevet som godt. Flere tilbud bidro positivt til barn og unges oppvekstmiljø, blant annet Trosterudklubben og Haugerud IF.

Forstudien pekte på at det var mer å hente med å utvikle tilbudet i områdene når det gjaldt møteplasser og lavterskeltilbud. Særlig ble nye Trosterudklubben trukket fram med mulighet for utvikling av denne typen tjenester ved samarbeid og samlokalisering.

Delbydelen har aktive frivillige lag og foreninger som favner aktiviteter for både barn og unge, og for beboere og bomiljøet generelt. Området har tre skoler, ni barnehager, fritidsklubb, senter, aktivitetshus, seniorsenter og frivilligsentral. Det er lett tilgang til Lutvann og Østmarka med de muligheter det gir for idretts- og friluftsliv. Og Haugerud idrettspark er et viktig uteområde med mange aktivitetsmuligheter. En utfordring er imidlertid at ikke alle grupper og behov blir dekket av eller bruker tilbudene.

I bydelens programplan fremheves også andre potensial som bør styrkes. Det ene er de to lokalsentrene på Trosterud og Haugerud som er lite innbydende som møteplasser og har liten økonomisk bærekraft. Det andre er at spesifikke deler av området mellom Trosterud og Haugerud er preget av arealer og lokaler som er dårlig utnyttet og vedlikeholdt. Mye av dette er kommunale eiendommer og bygninger.

Området peker seg også ut som et svært aktuelt område for framtidig byutvikling. Eiendoms- og byfornyelsesetaten i Oslo kommune (EBY) arbeider med forslag til planprogram for deler av området som vil legge til rette for omfattende boligfortetting, skoler og annen sosial infrastruktur, grøntanlegg og sentrumsfunksjoner. Området preges også av store områder med opphopning av tomme lokaler som eies av kommunen.

1.2 Hva er områdeløft?²

Kjært barn har mange navn. Områdeløft, områderettet arbeid, områdefornyelse eller forebyggende byutvikling er alle rettet mot arbeidet for å styrke ulike sider av et by- eller boligområde. Men områdeløft skiller seg likevel litt ut fra annet områderettet arbeid. Områdeløft er både en metode og et utviklingsprogram for å gjennomføre helhetlige innsatser i levekårsutsatte områder. Særlig viktig er metodeutvikling og systematisk erfaringsdeling. For å ivareta en helhetlig tilnærming anvendes ulike metoder, tiltak og strategier, og som involverer ulike aktører. Disse kan være grupper fra lokalbefolkningen, organisasjonslivet, næringslivet og stat og kommune og det benyttes både sosiale, kulturelle og fysiske virkemidler.

Områdeløft ble anvendt første gang her i landet i 2007, i arbeidet med de såkalte områdeløftene i de fire bydelene som var omfattet av Groruddalssatsingen. Områdeløftene ble støttet av Husbanken. De utvalgte områdene var blant de mest utsatte lokalområdene i Groruddalen. Bydelene fikk gjennom arbeidet med områdeløftene en viktig rolle som samfunnsutviklere og fungerte som navet i en innsats om både involverte lokalbefolkningen, organisasjoner, næringsliv og et bredt spekter av statlige og kommunale aktører.

Byer, bo- og nærmiljøer er i stadig forandring. Noen steder endres i positiv retning, andre steder i negativ. I utsatte byområder havner det positive ofte i skyggen av det negative. Synlige symptomer på en negativ utvikling kan være slitte fellesområder, tomme butikklokaler, forfall og tagging som ingen griper fatt i. Noen

² Teksten i dette avsnittet er hentet fra Brattbakk m.fl. (2017) «På sporet av det nye Grønland. Sosiokulturell stedsanalyse av Grønland i Bydel Gamle Oslo». Teksten er forfattet av M. E. Ruud.

områder mangler gode lekeplasser eller fritidstilbud til ungdom. Lokalskolen har kanskje dårlig rykte. Det er tungt å drive lag og foreninger. Naboer vet lite om hverandre, mange føler seg utrygge – enten de har grunn til det eller ikke. De som har penger til å skaffe bolig andre steder, vurderer å flytte. Befolkningssammensetning og mange med dårlige levekår er som regel en del av utfordringsbildet.

Hva skiller områdeløft fra generell stedsutvikling?
Stedsutviklingsprosesser foregår kontinuerlig rundt om i kommuner og lokalsamfunn enten det er for å oppgradere fysiske omgivelser, skape mer liv i sentrumsområder eller tilrettelegge for sosiale møtesteder for ulike befolkningsgrupper. Metoder for å gjennomføre prosessene er også velkjente. Stedsanalyser, kartlegginger og lokale medvirkningsprosesser er felles i de fleste stedsutviklingsprosjektene. Likevel skiller områdeløft seg fra generell stedsutvikling. I generell stedsutvikling er hensikten som oftest å gjøre stedet bedre å bo i for lokalbefolkningen, mer levedyktig for næringslivet og mer attraktivt for befolkningen for øvrig. I områdeløft legges det mer vekt på *velferdspolitiske* mål for innbyggerne fremfor å gjøre stedet attraktivt for omverden. Velferdspolitiske begrunnelser er først og fremst å utjevne levekår i et område eller en bydel der store deler av befolkningen scorer under gjennomsnittet på en rekke levekårsvariabler. Det kan handle om at lokalbefolkningen har lavere inntekt, lavere utdanning, flere skole dropouts og færre sysselsatte enn i andre områder, eller at færre barn går i barnehage. I tillegg legges det særlig vekt på *varig endring av tjenestetilbudet* og av nærmiljøkvaliteter i områdeløft.

Områderettet arbeid er med andre ord en arbeidsmetode som kommuner kan bruke i by- og nærmiljøer med sammensatte utfordringer og der sosiale og fysiske tiltak kombineres. Kunnskapen som inngår i områdeløftene kombinerer «harde fakta» om fysiske forhold og levekår i befolkningen, med kvalitativ kunnskap om lokalsamfunnets opplevelser, behov og ønsker. Med lokalsamfunn mener vi beboere i alle aldre, men også borettslag/sameier, frivilligheten, lokalt næringsliv, skoler og annen offentlig virksomhet og tjenester.

Betydningen av lokal medvirkning har fått mer og mer oppmerksomhet i løpet av årene med områderettet innsats, og

erkjennelsen av at lokalmiljøene selv vet best hvor skoen trykker og hva det er behov for av tiltak har resultert i større engasjement og deltakelse i lokalmiljøene. Områdeløftene bygger på beboermedvirkning og lokalt engasjement blant innbyggere, borettslag, frivillige organisasjoner lokalt næringsliv, bydels tjenester og skoler. Ulike samarbeidskonstellasjoner mellom disse og mellom disse og områdesatsingene og andre kommunale og statlige instanser har ført til et bredt spekter av erfaringer om hva som fungerer godt og mindre godt. Områdesatsingene kan ses som en type lokal samfunnsutvikling som finner sted innenfor et nettverk av parallelle prosesser med etablering og forvaltning av relasjoner. Dels foregår det ulike former for samhandling og samarbeid mellom aktører i likeverdige posisjoner hva angår ansvar for framdrift og gjennomføring av tiltak og aktiviteter. Dels er det prosesser der aktører i områdesatsingene involverer andre, sørger for medvirkning eller tilrettelegger og støtter opp om engasjement hos noen andre. Områdesatsingens aktører vil ha erfaring med ulike rolleutøvelser i dette arbeidet. Samarbeidskonstellasjoner finnes både på tvers av offentlig-private skillelinjer og på tvers av ulike offentlige sektorer.

1.3 Problemstillinger

Som nevnt tidligere i kapitlet handler strategiene i områdeløft om at flere deltar og engasjerer seg lokalt – også i planprosesser, at det er utviklet nye samarbeidsformer mellom ulike aktører og på tvers av forvaltningsnivåer, det er etablert flere møteplasser og flere muligheter for fysisk aktivitet samt etablert nye kulturtilbud i nærmiljøet.

Hensikten med denne undersøkelsen er derfor å kartlegge følgende tre forhold i området Trosterud og Haugerud slik de fremstår høsten 2017:

- *Beboeres erfaringer med området.* Nærmere bestemt spør vi om trivsel og nabolag, om oppvekstmiljø for barn og unge, samt vurdering av fysiske forhold i nærmiljøet.
- *Lokal deltakelse i frivillige aktiviteter.* Her er vi ute etter å få kunnskap om i hvilken grad beboerne er engasjert i eller

deltar i lokalmiljøet, enten det dreier seg om faste, organiserte aktiviteter eller i foreningslivet, eller om de benytter nærområdet på fritiden.

I tillegg er vi ute etter å få vite noe om samarbeidsrelasjoner og samhandling på tvers av de lokale organisasjonene og lokale initiativene i området.

- *Bruk av møteplasser.* Også under dette tema er vi ute etter å få kunnskap om i hvilken grad lokalbefolkningen benytter seg av de møteplassene og tilbudene som er delbydelen, i hvilken grad tilbudene er kjent for befolkningen og om det er noe som savnes.

1.3.1 Nullpunktsanalyse

Denne kartleggingen er en nullpunktsanalyse. En nullpunktsanalyse kan være det samme som et oppstartdokument (Ruud 2016). Men i tillegg kan nullpunktsanalyser utarbeides og brukes underveis i en områdesatsing. Som navnet indikerer, går man inn for å registrere tilstanden i innsatsområdet på et gitt tidspunkt for deretter å utvikle strategier og tiltak. Etter en tid gjentas en lignende analyse med mest mulig lik fremgangsmåte og datagrunnlag som den første. Hensikten er å registrere endringer i tidsrommet for å kunne si noe om innsatsen har gitt resultater. I områdeløftet Trosterud og Haugerud ønskes en tilsvarende kartlegging i 2020 for å måle eventuelle effekter og resultater av områdeløft underveis.

Målingene i nullpunktsanalysen tar utgangspunkt i områdeløftets mål og strategier. Til disse strategiene er det knyttet flere hovedaktiviteter og formulert en rekke *resultatmål*, dvs. hva som vil være resultatet når arbeidet er gjennomført.

1.4 Kilder og metode

Dataene i analysen er basert på tre kildekategorier: Statistikker om levekår, en spørreundersøkelse som er gjennomført blant beboerne på Trosterud og Haugerud, samt workshop med representanter fra foreninger og organisasjoner. I tillegg har vi benyttet foreliggende rapporter om området.

1.4.1 Statistikk på levekår

De statistiske dataene er hentet fra Oslo kommunes egen statistikkbank og fra statistikker i SSB. Der det foreligger oversikter på grunnkrets nivå har vi benyttet dette for å kunne se eventuelle variasjoner mellom boligområdene i delbydelen. For det meste foreligger dataene på delbydelnivå. Disse dataene er brukt for å kunne sammenligne med andre delbydeler, særlig med søkelys på de andre områdene med områdeløft, men også med bydelen for øvrig. I tillegg har vi sammenlignet data med oversikter fra tidligere rapporter.

Temaer som er tatt opp dreier seg om kjennetegn ved befolkningen som alder og landbakgrunn og om utdanning og sysselsetting samt om husholdets inntekt. Videre ser vi på bomiljøet gjennom flytteaktivitet, om boforhold og trangboddhet.

1.4.2 Spørreundersøkelse blant beboerne

Spørreundersøkelsen blant beboerne er hovedaktiviteten i prosjektet. Opplegget for spørreundersøkelsen ble første gang brukt i områdeløft på Lindeberg i 2014 (Ruud og Johannessen 2014). I denne undersøkelsen er metoden tilpasset de lokale forholdene i delbydel Trosterud i tillegg til problemstillingene i områdeløftet.

Tanken bak spørreundersøkelsen er at beboere er viktige informanter når det gjelder erfaringer knyttet til området, om lokal deltakelse og om bruk av møteplasser i området. Det var derfor av stor betydning at undersøkelsen fanget opp ulike beboergrupper som kunne gi tilbakemeldinger ut fra sitt ståsted, enten det dreide seg om som unge, eldre eller barnefamilier, eller beboere med både norsk og utenlandsk bakgrunn. Det var særlig viktig å nå ut til familier med ikke-norsk bakgrunn. Denne gruppen blir ofte usynlig i slike undersøkelser.

I tillegg har det vært viktig å få stemmer fra forskjellige boligområder for å sikre en viss mengde svar som grunnlag for videre sammenligning. Spørreundersøkelsen ivaretar svar fra flere grunnkretser for senere sammenligning.

Hvordan undersøkelsen er gjennomført

For å ivareta disse behovene ble spørreundersøkelsen gjennomført med lokale ildsjeler, et lokalt intervjukorps, som gikk rundt i ulike miljøer med et enkelt spørreskjema. De lokale ildsjelene ble rekruttert av oppdragsgiver / bydelen. Første møte med aktuelle informanter var på Haugerud seniorsenter, der det var invitert bredt ut til lokalbefolkningen om å delta i intervjukorpset. De første som deltok i intervjukorpset var en gruppe engasjerte pensjonister og ansatte i Haugerud kirke. Fra dette intervjukorpset kom det til sammen inn 55 utfylte spørreskjemaer.

Antallet var ikke nok for å ha representativ deltakelse fra lokalbefolkningen. Derfor tok områdeløftet kontakt med Haugerud IF som satte oss i kontakt med en gruppe engasjerte ungdommer, der noen av disse er med i lederprogrammet til HIF. Vi hadde med oss 8 gutter i alderen 12 til 18 år som til sammen samlet inn 96 skjemaer. Ungdommene spurte mange av sine venner, sine familier og andre folk i sitt nabolag. I etterkant samlet områdeløftet ungdommene på Kafé Memento Vivere på Trosterud, til samtaler og pizza. Ungdommene fortalte om hvordan de trives i området og om deres tanker om framtiden. Det kom frem at mange av guttene ønsker å bidra inn i områdeløftet framover.

Møtet med denne delen av intervjukorpset ble en start for videre kontakt og eventuelt samarbeid med ungdommer fra nærområdet i arbeidet med områdeløft.

Denne fremgangsmåten bidrar både til å få lokalbefolkningen engasjert i hva som skjer i nærområdet og de får økt stedstilhørighet gjennom sitt engasjement. Dessuten er det en fordel med en lokalkjent fordi lokalbefolkningen lettere vil kunne respondere på undersøkelsen. Fordi spørsmålene kun tar opp forhold som vedrører området og ikke dreier seg om personopplysninger eller egenskaper ved beboerne, påvirker ikke det svarene selv om det lokale intervjukorpset skulle kjenne beboere som svarer på undersøkelsen. Denne fremgangsmåten, med lokale ildsjeler som intervjuer andre beboere, vil derimot ikke være egnet dersom vi var ute etter opplysninger som dreide seg om egenskaper ved beboerne. Det ville vært å anse for «nær» og utenfor etiske regler for datainnsamling.

Skjema ble brukt som intervjuguide der den lokale representanten fylte ut svarene i møte med andre.

Ved bruk av lokale beboere og folk som kjenner området godt ble det sikret en viss mengde svar, med en viss spredning på ulike beboergrupper og boligområder. Erfaringer fra større surveyundersøkelser som sendes elektronisk til beboere i levekårsutsatte områder er at svarprosenten ofte blir lav og at det er ressurskrevende å få opp svarprosenten. I tillegg viser erfaringene at man ikke får svar fra alle kategorier beboere (se f.eks. Cowi 2013: Ammerud – omdømme og levekår, og NIBR/AFI Områdeløft Ammerud 2016).

Hva det spørres om

Spørsmålene i skjema er lagt tett opp til hvilke tiltak og aktiviteter som ifølge programplanen skal settes i gang på Trosterud og Haugerud, til målene om fysisk opprusting, samt til aktiviteter og møtesteder i området og som beboerne kan kjenne seg igjen i. Samtidig er det viktig at de samme spørsmålene skal kunne brukes ved en ny undersøkelse når satsingen har pågått et par år for å kunne justere kursen, eller er avsluttet. I tillegg er flere av spørsmålene formulert nokså likt tilsvarende undersøkelser i Groruddalen, særlig en tilsvarende undersøkelse fra Lindeberg, og den siste publikumsundersøkelsen i Oslo fra 2014. Dette for å kunne sammenligne med andre områder med tilsvarende undersøkelser.

Spørsmålene i skjema er kategorisert i to positive og to mindre positive / negative kategorier. Enten benyttes det kategorier: «i stor grad, ja, i liten grad og nei», «svært fornøyd, passe fornøyd, litt fornøyd eller ikke fornøyd», eller «svær ofte, ofte, sjelden, nei». I framstillingen slår vi som oftest de positive eller mindre positive kategoriene sammen, men nyanserer disse der vi mener det er viktig.

I spørreskjemaet er det også åpne felt der informantene kan komme med egne refleksjoner, erfaringer, synspunkter og forslag. I tillegg er steder som oppleves som utrygge plottet inn på et kart som lå ved spørreskjema. (Spørreskjema i vedlegg 1).

Dataene ble lagt inn i dataprogrammet Excel for å kvantifiseres, i tillegg til at de åpne feltene ble gjenstand for et kvalitativt blikk i

analysen og har gitt «tykkere» datagrunnlag for vurderinger av tiltak og aktiviteter fremover.

1.4.3 Datagrunnlaget – hvem har svart

Vi fikk inn 141 svar som er lagt inn i dataprogrammet, og som danner grunnlaget for presentasjonene. I tillegg kom det 10 besvarelser på slutten av arbeidet med analysen, og som er behandlet kvalitativt som tillegg til de 141 besvarelsene. Det vil si at undersøkelsen til sammen har 151 svar, noe som vurderes som svært bra.

Tabell 1.1: *Oversikt over respondentenes aldersfordeling*

Alderskategori	Antall	Prosent
10-19 år	25	18 %
20-29 år	20	14 %
30-44 år	31	22 %
45-59 år	27	20 %
60 + år	35	25 %
Ukjent alder	3	2 %
Totalt antall besvarelser	141	100 %

Som tabellen viser er både yngre og eldre beboere representert i utvalget. Hvis vi sammenligner aldersfordelingen blant de som svarte med hvordan fordelingen av aldersgrupper er i befolkningen i delbydel Trosterud generelt, gjenspeiler respondentenes alder også aldersfordelingen i befolkningen (se nærmere beskrivelse av befolkningen i kapittel 2).

Informantene fordeler seg på 78 kvinner og 62 menn (1 har ikke oppgitt kjønn). Kvinneandelen er 56 prosent.

Respondentene representerer familier både i småbarnsfasen og med ungdom boende hjemme. 39 oppgir at de har barn under 18 år. De fleste av disse har 2 barn.

66 prosent av informantene har oppgitt norsk som morsmål, og de resterende 33 prosentene har oppgitt annet språk. Dette betyr at vi har en skjevhet i utvalget sammenlignet med befolkningen i

delbydelen for øvrig. Som vi ser i kapittel 2 er det under 40 prosent som har landbakgrunn fra Norge.

De med norsk og de med annet morsmål fordeler seg ulikt mellom aldersgruppene. I de yngste aldersgruppene har over halvparten ikke norsk som morsmål. I de eldste aldersgruppene har flesteparten norsk som morsmål. Alder og morsmål henger altså tydelig sammen, noe som også gjenspeiles i mange av analysene. Tabellen under viser fordelingen av de med norsk og de som ikke har norsk morsmål i hver aldersgruppe.

Tabell 1.2: *Andel norsk / ikke norsk som morsmål fordelt på alder*

	Norsk som morsmål	Ikke norsk som morsmål	Andel norsk som morsmål i hver aldersgruppe	Andel ikke norsk som morsmål i hver aldersgruppe
10-19 år	11	14	44 %	56 %
20-29 år	9	11	45 %	55 %
30-44 år	19	12	61 %	39 %
45-59 år	20	7	74 %	26 %
60 + år	32	3	91 %	9 %
Totalt antall besvarelser	91	47	66 %	34 %

Videre har de fleste beboerne bodd lenge i området. Oversikten nedenfor viser at et stort flertall av de som har vært med i undersøkelsen har bodd i delbydel Trosterud i mange år. Blant de 40 som har oppgitt botid over 20 år er det 14 som har bodd i områder i 40 år eller mer. Tallene gjenspeiler i stor grad respondentens alder.

Tabell 1.3: *Oversikt over informantenes botid på Trosterud. N=138*

Botid	>5 år	6-10	11-15	16-20	<20 år	Ikke oppgitt
Antall	20	17	28	6	40	27

Hvor i delbydelen bor de som har svart? Som vi senere skal komme tilbake til har både områdene Trosterud og Haugerud i delbydelen vært dominerende og med til dels sterke stedsidentiteter. Derfor har vi kartlagt respondentenes bosted. 36

prosent er bosatt på Haugerud, 38 prosent på Trosterud, og 27 prosent bor andre steder. Fordelingen er vist i tabellen under.

Tabell 1.4: *Oversikt over respondentenes bosted*

Bosted	Antall	Prosent
Annet	38	27 %
Haugerud	50	35 %
Trosterud	53	38 %
Totalt antall besvarelser	141	100 %

De aller fleste av respondentene, 82 prosent, eier boligen som de bor i. 9 prosent svarer at de leier.

72 prosent regner med å bo i delbydelen i mange år. 10 prosent oppgir at de ikke regner med det, mens resten av utvalget er usikre.

1.4.4 Bruk av andre spørreundersøkelser

I analysen sammenlignes en del av funnene med en tilsvarende undersøkelse som ble gjennomført i naboområdet Lindeberg omtrent samtidig. På den måten settes funnene fra Trosterud og Haugerud inn i en større kontekst. Noen av spørsmålene er like, mens flere av spørsmålene er lokalt tilpasset i de to undersøkelsene. Funnene fra de to stedene kan likevel ses opp mot hverandre fordi de avdekker samme fenomen enten det gjelder bruk av tilbud i nærområdet, synspunkter på området eller lokalt engasjement.

1.4.5 Workshop om nye samarbeidsformer

Undersøkelsen ser også på samarbeidsrelasjoner og samhandling som del av problemstillingene. Dette kan bare delvis besvares med spørsmål til beboere. Derfor har vi supplert spørreundersøkelsen med en workshop med ledere i sivilsamfunnet og i institusjoner i bydelen.

Bydelen ønsket under strategien «Nye samarbeidsformer og lokalt engasjement» å mobilisere og samarbeide med frivillige ressurser

for å øke beboeres deltakelse og engasjement i aktiviteter og tilbud, arrangementer og nærmiljøarbeid. Derfor samlet vi ulike aktører med posisjoner i sivilsamfunnet; lag og foreninger i kulturlivet, idrettslivet og fritidsaktiviteter, i borettslag og velforeninger sammen med ansatte i bydelen.

Bydelen ønsker å spille en aktiv rolle i den lokalsamfunnsutviklingen, en rolle som blant annet er belyst i en av de nye håndbøkene fra Groruddalsatsingen (Vestby 2016). Ikke minst tar denne håndboken for seg erfaringer og råd angående (nye) former for samarbeid og samskaping. Dette lå som et verdifullt forståelsesgrunnlag for å gjennomføre workshopen.

1.4.6 System for aktivitetsregistreringer

For at både frivillige lag, foreninger og aktiviteter og bydelen selv som drivere av tiltak og tilbud kan følge en eventuell endring (forhåpentligvis økning) i beboeres deltakelse og engasjement, etablerte vi et system med jevnlig aktivitetsregistreringer over tid. En klar fordel er at man på den måten får en systematisk (jevnlig) kartlegging og der data er sammenlignbare fordi alle registrerer dette på samme systematiske måte. Bydelen kan slik også enkelt få et sammenstilt og helhetlig bilde.

Vi laget et utkast til aktivitetsregistrering som ble sendt til et utvalg personer som er aktive ledere i ulike kultur- og fritidstiltak, offentlige og private. Vi foreslo en tredeling i aktiviteter: (i) Jevnlig aktivitet/virksomhet / tilbud, (ii) arrangementer, og (iii) dugnader og spesielle innsatser, og at antall deltakere og ledere/ansvarlige kunne noteres. Det kom få tilbakemeldinger, men noen viktige synspunkter fra disse bør legges til grunn.

For det første ble det klart at det ble altfor omfattende for de ansvarlige å skulle gjøre registreringer hver uke. Går man over til langt sjeldnere registreringer ble det umulig å registrere (selv på ca-nivå) antall for å få et bilde av deltakelse og engasjement, man må derfor anvende mer omtrentlige mål på dette. Dette kunne for eksempel være å angi «stor økning – noe økning – samme nivå – noe nedgang – stor nedgang» i løpet av en viss periode. Altså fem kategorier der to er positive, to negative og en uendret i midten. For det andre fikk vi tilbakemelding på at de offentlige/kommunale tiltakene og tilbudene som bydelen selv

driver, for eksempel for barn og unge, ikke bør registreres på samme måte siden de har egne rapporteringsrutiner. For det tredje så synes det uaktuelt å registrere etnisk bakgrunn, selv om noe av hensikten er å involvere og engasjere personer med minoritetsbakgrunn i større grad, både når det gjelder deltakelse og lederansvar.

I utgangspunktet var intensjonen at vi kunne presentere et opplegg de kunne bruke. Men vi erfarte at hvordan det konkret skal gjøres er noe bydelen og sivilsamfunnet må drøfte nærmere seg imellom siden de både kan vurdere hva som er mulig å registrere, hva som er overkommelig tidsmessig og hva som viktig. Forhold som er viktig å avklare er: Hva slags data trenger de og hvor ofte? Vil det være tilstrekkelig en gang i året eller bør det skje halvårlig og kobles med møter/seminarer der man diskuterer gode grep, deler erfaringer og ser på muligheten for nye samarbeidsformer? Dette skal være *deres* verktøy underveis og derfor er det viktig at de finner fram til et opplegg som passer flest mulig av de aktuelle aktørene som skal bruke det, og at det ikke oppleves som uhensiktsmessig, besværlig å bruke eller at det ikke passer deres virksomhet. Denne strategien dreier seg jo både om engasjement, deltakelse og nye samarbeidsformer.

1.4.7 Medvirkningsuka – Oslo kommunes planprogram for området

I forbindelse med områdeløftet ble det samarbeidet om et planprogram for deler av Trosterud og Haugerud som Eiendoms- og byfornyelsesetaten i Oslo kommune utarbeidet. Planprogrammet ble lagt ut til offentlig ettersyn i mai 2017. Dette programmet legger til rette for en helhetlig, bymessig utvikling av området gjennom fortetting med arkitektonisk kvalitet.

I forbindelse med at planen ble lagt ut, arrangerte EBY i samarbeid med konsulentfirma Asplan Viak og områdeløftet en medvirkningsuke hvor beboere, lag og foreninger fikk anledning til å komme med innspill til forslag til planprogram og til områdeløftet. Det ble lagt særlig vekt på å nå de gruppene som erfaringsmessig ikke er så aktive på de tradisjonelle medvirkningsarenaene.

I planprogrammet foreslås fremtidig utvikling av området når det gjelder ulike offentlig rom som retter seg mot ulike målgrupper, arealbruk og tomteutnyttelse. Det omfatter særlig skoler, idrett, gater og forbindelser, aktivitetsområder og allmenninger. Planområdet avgrenses av etablerte boligområder.

Det ble lagt stor vekt på samarbeid og samordning med områdeløftet i området. I områdeløftet er medvirkning og samarbeid med lokale frivillige organisasjoner, borettslag, næringsliv og enkeltpersoner godt forankret, en tilnærming som også var utgangspunktet for medvirkningsuken i planprogrammet. I tillegg til å informere om planprogrammet i området ble ulike aktører invitert til å komme med innspill til planene og komme i dialog med beslutningsmyndighetene.

For å nå flest mulig ble det benyttet flere metoder. Det ble etablert et midlertidig prosjektkontor i et tomt lokale i Haugerudsenteret der innbyggerne kunne stikke innom når som helst til en uformell prat. Det ble også etablert en rullende kafe som ble trillet rundt i område. Med kafeen fikk arrangørene kontakt med de som ikke oppsøker møter eller åpent kontor av seg selv. I tillegg ble det arrangert gruppemøter med aktører som representerte særlige interesser i område, samt en workshop som gikk i dybden om planene med de mest engasjerte beboere og foreninger.

I denne analysen bygger vi videre på funn fra forstudien og fra medvirkningsprosessen som omhandler delbydelen. Den ene studien kartla tilstanden i området slik den var for tre år siden med vekt på befolkningen, fysisk miljø og infrastruktur. Det andre arbeidet oppsummerer medvirkningsprosessen som ble gjennomført i forbindelse med planarbeid for området juni 2017.

1.4.8 Kildekritiske betraktninger

Vi ser at det hadde vært ønskelig med mer variasjon i respondentenes landbakgrunn, livsfase og kjønn. Over halvparten av befolkningen i delbydel Trosterud har innvandrerbakgrunn i delbydelen, men vi vet lite om denne gruppen særlig når det gjelder deltakelse og frivillig arbeid. Respondentenes bakgrunn *kan* til en viss grad gjenspeile intervjukorpsets bakgrunn, selv om disse representerte både pensjonister og frivillige knyttet til kirken, og unge gutter med minoritetsbakgrunn. Samtidig får vi bekreftet

inntrykket av at flere beboergrupper med innvandrerbakgrunn er vanskelige å nå.

I ettertid ser vi også at gjennomføringen av Oslo kommunes medvirkningsuke var et verdifullt supplement til våre funn, samtidig som tidspunktet for gjennomføring av vår undersøkelse kanskje falt noe uheldig ut. Kanskje vi hadde fått med flere deltakere på workshopen dersom de to prosessene ikke hadde fulgt tett på hverandre. Vi fikk ved flere anledninger høre at beboerne var litt lei medvirkningsprosesser og ønsket nå å se at tiltak ble satt i gang. Det var heller ikke umiddelbart enkelt å formidle at det dreide seg om to ulike kartlegginger og medvirkningsprosesser; Oslo kommunes planprogram og bydelens områdeløft. Som vi har vist er det til dels sammenfallende interesser og ønsker for fysiske tiltak i området.

1.5 Teoretiske og analytiske perspektiver

Funnene i analysen kan tolkes ut fra forskjellige perspektiver og fra ulike ståsteder. Vi ser funnene gjennom analytiske kategorier som trivsel og folkehelse, livskvalitet og stedstilknytning.

1.5.1 Folkehelse og trivsel

Målene i områdeløft dreier seg kort og godt om legge til rette for trivsel, gode bomiljøer og gode oppvekstvilkår. Trivsel er ikke bare en ønsket tilstand – trivsel har også blitt et offentlig ansvar. I Folkehelseloven §4 står det blant annet at «kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosial og miljømessige forhold». Det er byplanlegging som er virkemiddelet. Planlegging dreier seg ikke bare om utformingen av nye områder, det gjelder også planlegging som berører dem som allerede bor og arbeider på stedet (Larsen m.fl. 2017). Områdeløft, som en offentlig satsing, kan sies å inngå i en slik planleggingsdiskurs. Trivsel er imidlertid ikke lett å definere. I et folkehelseperspektiv er trivsel noe helsebringende, og trivsel inngår som fravær av psykiske plager.

I psykologen Maslows kjente behovspyramide kommer behov for trygghet inn som et mer avansert behov når basale behov som mat, drikke og tak over hodet er dekket. I det moderne samfunnet er det ikke nok for trivselen at man har en leilighet som har alle

fasiliteter dersom man føler seg utrygg, er redd for naboskapet, føler seg fremmed eller er bekymret for økonomien.

1.5.2 Levekår versus opplevd livskvalitet

Levekårsstatistikker er det beste grunnlaget for å velge ut satsingsområder, og programmene tar i stor grad utgangspunkt i levekårsdata. Slike data fungerer følgelig som styringsredskap for tiltak som kan bidra til å bedre forholdene i de utvalgte byområdene. Områdeinnsatsen har derfor en overordnet, velferdspolitisk begrunnelse fordi den skal kompensere for ulikhet i levekår og sosiale muligheter for innbyggere i ulike deler av byen eller kommunen, eller innad i de utvalgte bolig- og byområdene (Ruud 2012, Sem Christensen 2016).

Levekår er en samlebetegnelse på objektive indikatorer på økonomiske og sosiale goder og byrder, primært peker de mot levestandard og materielle kår (Melberg 2004:132). Levekår er følgelig et normativt begrep, og de verdibaserte oppfatninger av hva det gode liv er vil være avgjørende for det levekårsbildet som presenteres (Brattbakk m.fl. 2000). Det kan dreie seg for eksempel om indikatorer som boforhold, inntektsnivå, utdanning eller sysselsetting. Hva som vektlegges ved levekårene, og hva som oppfattes som gode og dårlige levekår, varierer imidlertid over tid og mellom ulike samfunnsgrupper og kulturer. Velferd og levekårsproblematikk anvendes dessuten ulikt avhengig av hvilken kontekst levekårsbegrepet skal benyttes i.

Det skilles også mellom strukturelt og individuelt nivå. For dem det gjelder gir ikke levekårsstatistikken alltid kunnskap om hvordan befolkningen har det. Et område som karakteriseres av for eksempel lav sysselsetting blant beboerne eller dårlige boforhold kan score høyt på trivsel, lokalt nettverk og sosiale bånd (Søholt m.fl. 2012, Andersen 2012, 2014, Andersen, Brattbakk & Dalseide 2017). Derfor er det ofte behov for å supplere kunnskap fra statistikken med annen type kunnskap som sier noe om befolkningens bruk av og erfaringer med området.

1.5.3 Stedsidentitet og stedstilknytning

I hvilken grad beboerne engasjerer seg, deltar og bruker nærområdet kan si noe om naboskap, sosiale nettverk og trivsel.

Disse faktorene dreier seg om stedsidentitet og stedstilknytning. Rommet tillegges mening gjennom verdier og symboler (Relph, 1985). Det handler om menneskers personlige erfaringer, opplevelser, minner og forventninger som knyttes til stedet, og som relateres til individers betydningssystemer og forestillinger om rom (Ruud, 2015). De fysiske omgivelsene og de følelsesmessige båndene til stedet er følgelig nært knyttet til hverandre.

Samtidig er følelser og meningsinnhold formet av sosiale, kulturelle og økonomiske omstendigheter. Hvordan stedsfølelse konstrueres av den enkelte, er følgelig et produkt både av de subjektive dimensjonene og av ytre strukturelle påvirkninger (Carlsen, 2013). Steder kan således betraktes som sosiale settinger som preges av de aktiviteter som foregår, og som samtidig setter preg på disse aktivitetene. Stedsfølelser blir i overveiende grad forbundet med emosjonelle, og mest positive, dimensjoner (Vestby, 2015). Å føle seg hjemme et sted har gjerne sterke innslag av sosial tilhørighet, som bygger på en form for samhörighet og likhet fordi det der er mennesker som ligner en selv. Det kan dreie seg om å tilhøre samme sosioøkonomiske sjikt, eller man deler verdier og kulturelle preferanser (ibid.).

I hvilken grad individet har tilknytning til et sted, og ikke minst hva stedet betyr, har lenge vært gjenstand for diskusjon. Mobilitet og nye former for sosial interaksjon kan svekke betydningen av det lokale stedet. Imidlertid hevdes det at nettopp disse mekanismene revitaliserer betydningen av det lokale stedet. Forskning fra land verden over viser at majoriteten av befolkningen føler stedstilknytning til eget bosted, og at det er eget nabolag som prioriteres dersom folk fikk velge ved flytting (Lewicka, 2014). Selv i lys av det moderne samfunnets mobilitet og globalisering ser vi at folk er knyttet til fysiske steder. Mobilitet og tilknytning er ikke motsetningsfylte kategorier ettersom individers tilknytning til stedet varierer, både mellom ulike steder og med ulik grad av røtter og forflyttinger i hverdagen.

På samme måte som graden av stedstilknytning varierer, er stedet en dynamisk enhet som stadig er i endring, avhengig av folk som bor der, bruken av stedet og endringer i fysiske egenskaper. Det betyr også at nabolag eller boligområder ikke kan refereres til som statiske fysiske strukturer eller som en meningsstruktur. Å knytte seg til et sted er en kontinuerlig og kontekstuell prosess som

utkrystalliserer seg mellom dimensjonene mennesker, sted og mobilitet, og som er betinget av tid, ressurser og meningsstrukturer (Fallov mfl., 2013). Dette betyr at stedstilknytning må betraktes som en kontinuerlig prosess relatert både til konteksten i nabolaget og individets livsmønster og livsfaser.

2 Beskrivelse av området

Området Trosterud og Haugerud utgjør delbydel Trosterud i Bydel Alna. Delbydelen omfatter følgende åtte grunnkretser: Alfaset, Stubberud, Trosterudlia, Østre Trosterud, Lutvann, Haukåsen, Solfjellet og Haugerud.³

I tillegg til disse delbydelene ønsket også bydelsutvalget å innlemme grunnkretsene Haugerudhagan, Karlstua og St. Hansfjellet i områdeløftet.⁴

Delbydelen grenser til Østmarka i sørøst og mot jernbanen i nordvest. Mot Lindeberg avgrenses området av en kraftledning og ved Lutvann leir. Mot sørvest grenser delbydelen til Tveita i Alnabruområdet, og grensen mot Hellerudtoppen går langs Haugerudveien.

Det meste av boligbebyggelsen ligger i områdene sørøst for E6 og ble bygget på et opprinnelig landbruksområde på 1960 – og 1970-tallet.

2.1 Historikk

Trosterud og Haugerud har navn etter to av Aker-gårdene som fortsatt ligger i området. Haugerud har navn etter Østre Haugerud gård. Området ble planlagt som drabantby allerede på 1960-tallet og ble bygget ut på slutten av tiåret. Arkitektene Rinnan og Tveten både utarbeidet reguleringsplanen og tegnet de fleste blokkene. I tillegg sto de for utformingen av skoler, idrettsanlegg, butikksenter

³ Forstudie. Trosterud / Haugerud som satsingsområde? Bydel Alna, seksjon for innovasjon og områdeutvikling.

⁴ Disse tre grunnkretsene er ikke inkludert i statistikkene som fremstilles i dette kapitlet.

og T-banestasjon (i 1974). På Haugerud er ni punktbløkker i 12 etasjer plassert i et geometrisk V-mønster i lia opp mot marka. På de flatere partiene ligger fireetasjes skiveblokker, og i terrenget lengst mot sør er det bygget atriumshus. Til sammen ble det bygget ca 1400 boliger, og det er 4-roms leilighetene som dominerer. Haugerud-området består av tre borettslag: Solfjellet med høyhus, Sankthansfjellet med atriumshusene og Haugerud med lamellblokkene. I tillegg har delbydelen Stubberudlia, Fagerholt, Haugerudtunet og Karlstua borettslag, og Lutvann, Haugerudhagan, Haukåsen og Haugerud gård boligsameier.

Drabantbyen på Trosterud ble oppført som en forlengelse av Haugerud på begynnelsen av 1970-tallet, etter at området ble kommunens eiendom i 1967. Nordre Trosterud gård ble opprinnelig kjøpt opp av Dr. Dedichen i 1900 som oppførte en psykiatrisk privatklinikk i området. Doktoren ønsket et åpent hospital og det ble lagt ned mye arbeid i å utforme blant annet parkanlegg. Parkanlegget ligger bevart midt inne i drabantbyene. I dag brukes den ene av den tidligere sykehusfløyen til barnehage, Barneslottet, mens Trosterudvillaen brukes til forskjellige arrangementer.

2.2 Befolkningsoversikt

I dette avsnittet presenteres oppdaterte statistikker og nøkkeltall som omhandler befolkningen, flyttebevegelser og boligtyper i delbydel Trosterud. Dataene er hentet fra statistikkbanken fra Oslo kommune. Enkelte tall er brutt ned på grunnkrets der det finnes. Det gjelder først og fremst oversikter over befolkningens alderssammensetning og landbakgrunn. I fremstillingen sammenligner vi de nyeste dataene med tall fra 2014 fordi det var samme år som bydelen gjennomførte kartleggingen av området og som dannet kunnskapsgrunnlag for et områdeløft.

I tillegg sammenligner vi tallene med de andre delbydelene i Bydel Alna som har eller har hatt områdeløft med begrunnelse i lave score på levekårsindikatorer; Furuset og Lindeberg.

Pr. 01.01.2017 bodde det til sammen 8786 personer i delbydel Trosterud, og som omtrent tilsvarer antallet fra 2014.

Disse fordeler seg etter aldersgrupper og grunnkretser som vist i tabellen nedenfor:

Tabell 2.1: *Antall personer etter alder og grunnkrets i delbydel Trosterud pr. 1.1.2017. Grunnkretsene Alfaset, Lutvann og Stubberud hadde ingen registrerte personer*

	0-5	6-12	13-15	16-18	19-49	50-66	67-79	80+	I alt
Trosterud	96	89	46	32	595	244	124	28	1254
Haugerud	127	176	78	97	796	361	119	59	1813
Trosterudlia	48	39	17	8	308	112	27	7	566
Østre Trosterud	166	169	76	68	967	416	192	45	2099
Haukåsen	189	203	67	72	860	326	184	31	1932
Solfjellet	86	59	19	20	556	202	124	56	1122
Trosterud Delbydel	712	735	303	297	4082	1661	770	226	8786

Sammenlignet med befolkningsoversikter fra 2014 er det lite endringer både i de ulike aldersgruppene og når det gjelder antall beboere i de forskjellige grunnkretsene. Den største endringen er at det ikke lenger er registrert personer som bor i grunnkretsene Stubberud, Lutvann eller Alfaset.

Andelen barn og unge under 19 år utgjør 2047 personer og som tilsvarer 23,4 prosent. Dette er omtrent den samme andelen som i hele bydelen (23,7 prosent). På Lindeberg er andelen litt høyere med 26 prosent. Det bor imidlertid en større andel barn og unge på Trosterud og Haugerud enn gjennomsnittet for Oslo. I Oslo som helhet utgjør denne andelen 20,7 prosent.

Både i Bydel Alna og i delbydel Trosterud bor det en relativt stor andel beboere med innvandrerbakgrunn, som det framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 2.2: *Andel personer fordelt på landbakgrunn og grunnkrets i delbydel Trosterud pr 1.1.2017. Prosent. Kilde: Statistikkbanken Oslo kommune*

	Norge	Vest-Europa ⁵	Øst-Europa ⁶	Asia og Afrika ⁷	N =
Trosterud	33,1	1,8	4,5	60,6	1254
Haugerud	28,1	1,4	1,7	68,8	1812
Trosterudlia	41,4	2,8	10,2	45,4	566
Østre Trosterud	41,9	3,8	3,9	50,4	2100
Haukåsen	42,7	3,4	7,9	45,6	1930
Solfjellet	49,1	1,8	4,4	44,7	1124
Trosterud Delbydel	38,9	2,6	4,9	53,6	8786

I 2014 hadde 62 prosent av befolkningen på Trosterud annen landbakgrunn enn norsk, pr. 1.1.2017 var tilsvarende tall 61,1 prosent. Andelen beboere med innvandrerbakgrunn er relativt høy i delbydelen sammenlignet med bydel Alna. Hvis vi ser på andelen med bakgrunn fra asiatiske, afrikanske land samt Østeuropeiske land utenfor EU, dreier det seg om 45 prosent av befolkningen i hele bydel Alna, mens på Trosterud er tilsvarende tall 53,6 prosent. Furuset har til sammenligning 61, 4 og Lindeberg har noe lavere andel med 50,6 prosent med beboere i denne gruppen. Tallene har holdt seg stabile de tre siste årene.

I aldersgruppen barn under 16 år i delbydel Trosterud har 63, 4 prosent bakgrunn fra Asia, Afrika og Østeuropeiske land utenfor EU.

⁵ EU /EØS – vesteuropeiske land, USA, Canada, USA, Australia og New Zealand

⁶ Øst-europeiske EU-land

⁷ Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU

2.2.1 Utdannelse og arbeidsliv

I bydelens forstudie fra 2014 går det frem at andel med grunnskole som høyeste utdanning er noe høyere i delbydel Trosterud enn generelt for bydelen. I tall pr 1.1. 2016 finner vi den samme tendensen. Av de som har oppgitt utdanningsnivå i delbydel Trosterud har 34,2 prosent kun grunnskole. Her utgjør de med landbakgrunn fra Norge 33 prosent mens den største gruppen er de med innvandrerbakgrunn fra asiatiske og afrikanske med 63 prosent.

På andre siden av skalaen har 7,8 prosent universitets eller høyskoleutdanning på høyere nivå.⁸ I den siste kategorien er det interessant å merke seg at dette omfatter omtrent like mange i antall med landbakgrunn fra land som Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU (41 prosent) som de med bakgrunn fra Norge (42 prosent).

Når det gjelder sysselsatte hadde delbydel Trosterud en litt høyere andel sysselsatte enn både Furuset og Lindeberg pr. 1.1.2015, med 43,9 prosent på Trosterud, 43,2 prosent på Lindeberg og 42,7 prosent på Furuset. Tilsvarende andel for hele bydelen var 45,7 prosent i 2015.

De siste oversiktene over arbeidsledige og personer på tiltak er fra 2014. Dataene viser at andelen arbeidsledige og personer på tiltak utgjorde 6 prosent av befolkningen mellom 16 og 67 år i delbydel Trosterud. I 2011 var andelen 5,7 prosent. På Lindeberg viser tilsvarende tall 5,8 prosent i 2014 og 5,4 prosent i 2011. Andelen personer som er helt arbeidsledige eller på tiltak er følgelig litt lavere i delbydel Lindeberg.

Unge uten arbeid har økt (25-39 år) fra 2010 til 2014 både i delbydelen og i Alna. Tilsvarende har dette gått ned på Furuset og Lindeberg.

2.2.2 Bomiljø og flytting

I forstudien fra Trosterud og Haugerud går det frem at flyttetendensen viser netto utflytting av personer uten

⁸ Oslostatistikken, tall fra 2016.

innvandrerbakgrunn i pr. 1.1.2014. Den samme tendensen viste seg også de fem årene forut for 2014. Ved å se på dataene for de siste to årene frem til 2016 vises det samme, men vi ser også at nesten dobbelt så mange flyttet ut i 2016 som i 2014.

Flyttehyppigheten i Trosterud delbydel var 15,7 prosent i 2016, og var litt høyere enn både bydelen som helhet og delbydelene Furuset og Lindeberg

Vi skal se nærmere på flytternes landbakgrunn for å se om det kan avdekkes forskjeller på landbakgrunn eller endringer de senere årene. Tallene kan til en viss grad gi indikasjoner på bostedspreferanser, selv om disse dataene ikke sier noe om begrunnelsen for preferansene (som for eksempel økonomi eller familietilknytning).

I delbydel Trosterud var det i 2014 netto innflytting av 65 personer med landbakgrunn fra asiatiske og afrikanske land, mens det to år senere var netto utflytting av 33 personer i denne gruppen. Den samme utviklingen gjelder også bydelen som helhet. På Lindeberg ser vi imidlertid en motsatt tendens, nemlig at det var netto utflytting av 87 personer med bakgrunn fra asiatiske og afrikanske land i 2014, mens det i 2016 var et netto overskudd på 46.

For beboere med norsk landbakgrunn viser statistikken at det er langt færre i denne gruppen som flytter inn enn ut av områdene, og som gjelder både bydelen som helhet og de to delbydelene. I 2014 var det netto utflytting av 129 personer med norsk landbakgrunn, og i 2016 var det 68. Sammenlignet med Lindeberg ser vi igjen en litt annen tendens der langt færre med norsk bakgrunn flytter ut enn de foregående årene. I 2016 var det netto utflytting av kun 7 personer med norsk landbakgrunn, mens det i 2014 var 34 og i 2011 var 74.

Det er også av interesse å se hvor folk flytter til og fra. En viktig observasjon er at utflyttingen i stor grad skjedde over kommunegrensen, til kommuner i Akershus, det siste året. Dette gjaldt over dobbelt så mange som i 2014. Den samme tendensen gjelder når vi sammenligner med bydelen for øvrig, og med naboområdet delbydel Lindeberg (se tabell 3).

De som flyttet inn til bydelen i 2016 kom først og fremst fra andre bydeler i Oslo, mens det to år tidligere var flere som flyttet ut til

andre bydeler. Innflytting fra utlandet utgjør den største gruppen i 2014 men var i mindretall i 2016. Utflytting til nabokommuner bekrefter en generell trend ved flyttemønsteret i Oslo de siste årene der flere flytter over kommunegrensen.

Tallene sier ikke noe om internflyttinger innen samme delområde, men vi kan anta at bak tallene skjuler det seg også en viss andel internflytting.

Tabell 2.3: *Netto innflytting til Alna, Trosterud og Lindeberg, 2014 og 2016. Kilde Statistikkbanken Oslo kommune*

	Alna		Trosterud		Lindeberg	
	2014	2016	2014	2016	2014	2016
Fra samme Bydel			- 2	- 55	- 48	47
Fra andre bydeler i Oslo	180	344	- 52	87	27	110
Fra Akershus	-483	- 924	- 80	- 178	- 117	- 182
Fra resten av Norge	6	- 36	- 5	7	17	13
Fra utlandet	370	293	88	43	33	19
Netto-innflytting alt	73	- 323	- 51	- 96	- 88	7

Ved å se nærmere på omfanget av flyttinger over tid viser fordelingen en viss stabilitet.

Flere fra Lindeberg og Trosterud flytter til nabokommunene i 2016 sammenlignet med Bydel Alna og Oslo.

2.2.3 Boligoversikt og trangboddhet

Boligområdene på Trosterud og Haugerud består i stor grad av blokkbebyggelse i borettslag og boligsameier. Blokkene er som tidligere skrevet hovedsakelig bygget på 1960- og 70 tallet, mens noen av blokkene på Haugerud ble bygget noe senere. Området har også noen eneboliger og tomannsboliger. De fleste villaene ligger i Trosterudlia, Haukåsen og i Haugerudhagan.

Pr. 1.1 2017 var det registrert 3803 boliger i alt i delbydelen Trosterud. Disse var fordelt på 3383 boliger i blokk, 62 eneboliger, 109 tomannsboliger, 207 rekkehus og 42 boliger i forretningsgård og bygg for felleleshusholdninger.

De minste boligene i delbydelen fordeler seg nokså jevnt på 1- og 2 roms leiligheter som utgjør 31 prosent av boligmassen, mens 34 prosent av boligene ligger på andre siden av skalaen med fire rom eller mer. Sammenlignet med Alna bydel som helhet finner vi en nokså lik fordeling med 30 prosent med 1 og 2- roms leiligheter, og 36 prosent med leiligheter på 4 rom eller mer. Ser vi på delbydel Lindberg finner vi at dette området har litt færre små leiligheter tilsvarende 25 prosent, mens de største leilighetene utgjør 44 prosent.

Hvis vi ser på grunnkretsene i delbydel Trosterud utgjør andelen av leilighetene på Haugerud med 4 rom eller mer hele 82 prosent av boligene, og i Trosterudlia 40 prosent, mens i Trosterud grunnkrets er tilsvarende tall 23 prosent. Her utgjør nesten 49 prosent av boligene 1- og 2 rom. I Solfjellet fordeler boligene seg stort sett likt mellom 1- og 2 romsleiligheter og 3 roms. Disse fordelingene gjenspeiler en blandet boligmasse i delbydelen.

De fleste privathusholdninger i delebydelene eier sin egen bolig.⁹ I grunnkretsene Trosterud, Trosterudlia og Haukåsen er det en litt høyere utleieandel enn for de øvrige grunnkretsene i bydelen.¹⁰ Delbydelen har 6 borettslag og 5 boligsameier.

⁹ De siste tallene er fra Folke og bolig tellingen 2011.

¹⁰ Trosterud / Haugerud som satsingsområde? Forstudie Bydel Alna 2014, s. 6.

2.2.4 Levekår

Delbydel Trosterud scorer relativt høyt når det gjelder *husholdninger med lav inntekt* og husholdninger som har over halvparten av inntektene sine fra overføringer. I delbydelen er det 24 prosent av husholdningene som har over halvparten av inntekten sin fra overføringer (pr. 1.1. 2015). Til sammenligning hadde Furuset en andel på 26,3 prosent, mens Lindeberg har samme andel som Trosterud. Gjennomsnittet for Oslo var på 15,2 prosent mens Bydel Alna hadde 21,5 prosent. Bydelene Stovner og Grorud lå litt høyere med rundt 23 prosent, mens Søndre Nordstrand hadde det samme som Alna.

Andelen husholdninger med lav inntekt utgjorde 11,1 prosent i delbydel Trosterud i 2015 og andelen har økte jevnt fra 2008 da andelen var på 9,5 prosent. I naboområdet Lindeberg var tilsvarende andel 12 prosent i 2015. Også der hadde tallene steget jevnt fra 2008. Begge delbydelene lå over gjennomsnittet i bydelen totalt.

I 2016 hadde begge delbydelene 18 prosent barnefamilier som lå under fattigdomsgrensen, mot 15,4 prosent i Alna bydel.

Fra forstudien i 2014 går det fram at andelen *trangbodde*¹¹ husholdninger er lavere på Trosterud enn for delbydelene Furuset og Lindeberg, men likevel høyere enn for gjennomsnittet i bydelen. I 2016 snudde dette ved at det nå er flere som bor trangbodd på Trosterud enn på Lindeberg og sammenlignet med Alna generelt.

Trangboddhet omfattet 34,2 prosent av befolkningen i delbydel Trosterud. Omtrent den samme fordelingen finner vi i delbydel Lindeberg med en andel trangboddhet i befolkningen på 32,8 prosent. Disse tallene ligger noe høyere enn for hele bydelen, med 29,9 prosent av befolkningen. Bydel Furuset hadde til sammenligning hele 39,3 prosent av befolkningen.

Tallene viser at både Trosterud og Lindeberg ligger noe høyere på statistikken enn bydel Alna som helhet, men betydelig under Furuset som er den delbydelen med høyest andel trangbodde

¹¹ Trangboddhet brukes som en levekårsindikator, og defineres som en bolig med mindre enn 20 kvm pr beboere (Kilde: Oslo kommune, statistikkbanken).

husholdninger og personer ikke bare i bydel Alna men i hele Oslo i 2015.

2.3 Oppsummering

De viktigste funnene i dette kapitlet viser at det ikke har skjedd store endringer i befolkningssammensetning eller flyttemønster de siste par årene. Bildet viser at:

- Over halvparten av befolkningen i delbydelen har bakgrunn fra land utenfor Vest-Europa. For barn under 16 år gjelder det for over 60 prosent
- Det er litt høyere flyttehyppighet i delbydel Trosterud enn i nabobydelen Lindeberg og i Bydel Alna
- Det er færre med norsk landbakgrunn som flytter inn i området enn de foregående årene
- Dobbel så mange har flyttet til Akershus sammenlignet med to år tidligere
- Rundt 1 av 4 husholdninger har over halvparten av inntektene fra overføringer, og andelen med lav inntekt har økt
- Andelen trangbodde husholdninger har steget de siste par årene

3 Trosterud og Haugerud som et sted å bo

I dette kapitlet skal vi se nærmere på Trosterud og Haugerud som et bosted. Det dreier seg først og fremst om i hvilken grad beboerne trives i delbydelen generelt og i boområdene spesielt. Vi har lagt særlig vekt på hvordan oppvekstmiljøet for barn og unge erfares. I tillegg har vi vært ute etter kunnskap om beboernes vurdering av nærmiljøet når det gjelder fysisk tilstand.

3.1.1 Beboernes oppfatning av forskjeller mellom de to områdene

Først vil vi imidlertid si noe om beboernes opplevelser av eventuelle forskjeller eller skillelinjer mellom de to områdene Trosterud og Haugerud. Som redegjort for i innledningskapitlet ligger begge områdene i delbydel Trosterud, og begge tilsvarer en geografisk grunnkrets. Men tradisjonelt representerer disse to områdene forskjellige steder. De ble bygget ut på ulike tidspunkt med hvert sitt senter og med like funksjoner lokalisert begge steder som for eksempel Haugerud ungdomsskole og Trosterud skole på det ene stedet og Lutvann skole på de andre.

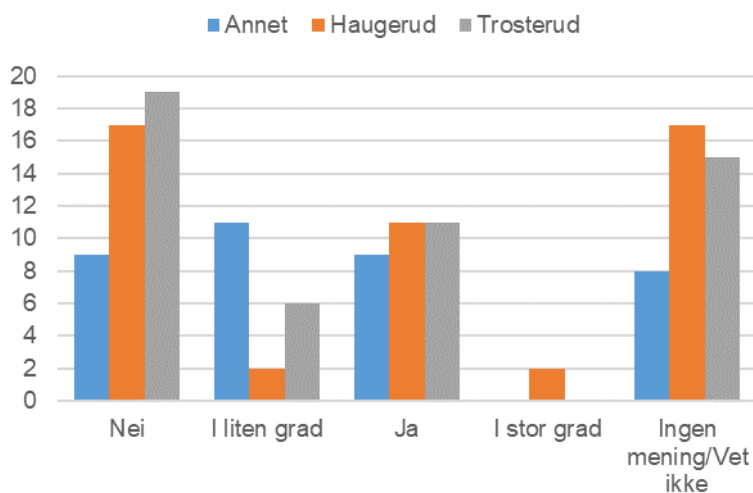
Spørsmålet er om de to stedene har forskjellig betydning i folks bevissthet, om beboerne mener det er forskjell på å bo i de to områdene eller om de to områdene oppfattes som forskjellig av andre. En beboer som har mange års botid svarer at *«Fra gammelt av var det to verdener, men i nåtid er det ikke så markant skille, for eksempel på grunn av skoler, idrettsklubber og generell større mobilitet av folk. Også på grunn av innflyttinger (bygdefolket «utvannes»)* (mann, norsk 70 år).

Imidlertid mener rundt 17 prosent av respondentene at det er forskjeller mellom de områdene. Om det er Haugerud eller

Trosterud som blir vurdert som best varierer. Flere av informantene forklarer skillene med at det er mer variert boligsammensetning på Haugerud. Noen mener også at Haugerud er mer familievennlig, mens det er et mer urolig miljø på Trosterud og med større utskiftning av beboere. Mens andre mener at Trosterud er et koseligere område og har en finere beliggenhet mot marka, at det er mer bråk på Haugerud og at Haugerud har et mer belastet navn.

De som bor på Haugerud eller Trosterud har svart ganske likt. De som bor et annet sted, har en jevnere svarfordeling. På Haugerud og Trosterud tror mange at de to områdene ikke oppfattes som forskjellige av andre, eller så vet de ikke.

Figur 3.1: Oppfatning av forskjell mellom Haugerud og Trosterud fordelt på bosted. N=137

Svarene gir ingen entydige bilder av de to områdene, og svarene gir i stor grad indikasjon på at de fleste beboerne *i liten grad* oppfatter disse områdene særlig forskjellig, det vil si at de ikke representerer ulike «stedsbilder» når beboerne snakker om områdene, eller at andre gjør det. Dette kan tolkes dit hen at det ikke går skiller mellom de to områdene der ett fremstår som bedre eller dårligere enn det andre, eller har et annet omdømme.

På spørsmålet om beboerne tror at andre oppfatter de to områdene forskjellig er det flere som mener dette, rundt 24 prosent. Svarene som handler om forskjeller mellom de to områdene tyder på at de færreste opplever særlig forskjell mellom stedene, mens flere tror at andre gjør det.

I en studie om drabantbyer som ble gjennomført i 2005 var det blant annet foretatt en omdømmemåling med et utvalg av 1000 respondenter i Oslo som ble spurt om hvilke områder i Oslo som de oppfattet som mest attraktive. Trosterud og Haugerud kom dårlig ut i undersøkelsen sammen med andre drabantbyområder i Groruddalen. Ikke uventet ble områder i nærheten av der en selv bodde oppfattet som mer attraktive enn fjerntliggende områder, og folk i drabantbyene hadde et langt mer positivt syn på drabantbyene enn andre (Hansen og Brattbakk 2005).

«Omdømme er en utbredt oppfatning av et sted i visse grupper eller store deler av befolkningen. Først og fremst blant dem som selv ikke bor på stedet.» (Brattbakk, innlegg konferanse, udatert).

3.2 Trivsel og trygghet – om nabolaget

Vi kan med stor sikkerhet konstatere at de 151 som besvarte spørreundersøkelsen trives på Trosterud og Haugerud, hele 95 prosent. Halvparten av disse svarte at de trives i stor grad. Beboerne føler seg også hjemme i området, 91 prosent. For å komme nærmere inn på trivsel har vi også spurt om beboerne trives i nabolaget der de bor. Hele 97 prosent svarer bekræftende på det. Funnene underbygges av at langt de fleste ønsker å bli boende i området på sikt.

Det er kun 10 prosent som oppgir at de ikke regner med å bo i området i mange år, mens 7 prosent er usikre. 72 prosent har ingen flytteplaner. Vi skal komme tilbake til begrunnelsene som oppgis for dette.

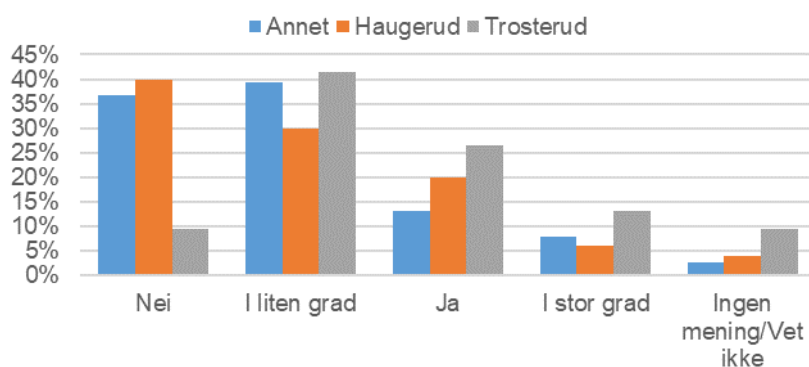
3.2.1 Stabilitet i bomiljøene

Vi vet at enkelte boligområder preges av til dels stor flytteaktivitet, med relativt hyppig utskiftning av beboere. Dette vet vi gjennom andre undersøkelser at kan påvirke bomiljøet og trivsel negativt

(Ruud 2001, 2003). Som vist ovenfor svarer 97 prosent at de trives godt i nabolaget. Dette til tross for at svarene også bekrefter at det er mye inn – og utflytting. Rundt 30 prosent av respondentene opplever at det er mye inn- og utflytting i nabolaget. «Folk flytter stadig ut og inn på grunn av oppkjøp og utleie. Blant annet til Oslo kommune som leier ut / tildeler bolig. Oslo kommune har kjøpt for mange leiligheter. Bomiljøet er forandret til det verre.» (Eldre ektepar). Funnene som viser stor grad av trivsel i nabolaget til tross for at nesten en av tre opplever mye inn- og utflytting, kan tolkes som at det er andre, kompensierende forhold i nabolaget som veier opp for ustabile bomiljøer og som bidrar til trivsel.

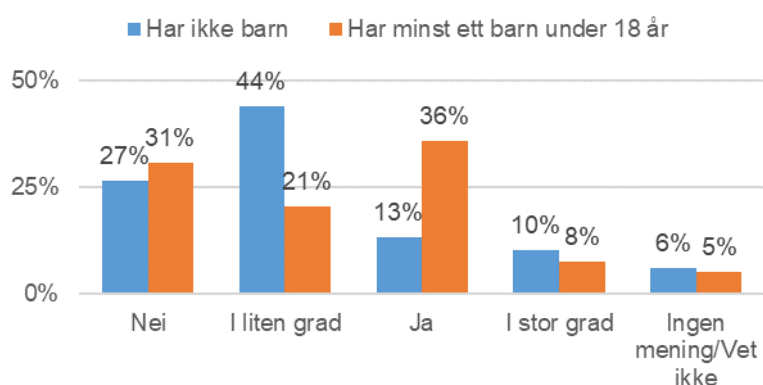
På spørsmålet om man synes er mye inn- og utflytting i nabolaget, er det signifikante forskjeller mellom de tre stedene. De som bor på Trosterud (53 respondenter) synes i større grad enn de som bor på Haugerud (50) at det er mye inn- og utflytting i nabolaget.

Figur 3.2: Oppfatning av flytteaktivitet i nabolaget. Prosent. N=141

Hvis vi ser nærmere på livsfase viser svarene at de med barn oftere oppgir at det er mye inn – og utflytting i nabolaget enn de som ikke har barn.

Figur 3.3: *Oppfatning av flytteaktivitet fordelt på barn / ikke barn. Prosent.*

3.2.2 Kontakt med naboene

Graden av nabokontakt er en annen indikator på om man trives der man bor. Her viser svarene at 64 prosent har kontakt med naboene, mange i stor grad, mens resten svarer at de i liten eller ingen grad har kontakt med naboene. Sammenlignet med tilsvarende undersøkelse om nabokontakt fra studien av Lindeberg høsten 2017, viste svarene der en noe høyere andel som har kontakt med naboene; 80 prosent (Ruud og Vestby 2017). Imidlertid er det viktig å påpeke at vi ikke har kunnskap om hvilken type nabokontakt det er snakk om; om man er på hils med naboen og slår av en tilfeldig prat i trappoppgangen eller ved postkassa, eller om man har tette sosiale bånd som handler om mer enn å være på hils. Det er også viktig å påpeke at beboerne kan trives selv om en ikke har nær kontakt med naboene.

Det å «være nabo» har endret seg de senere årene. Rollen som nabo tillegges begrenset betydning i nye urbane nærmiljøer (Ruud 2003). I den grad naborollen er definert gjennom allmenne og kulturelt bestemte forventninger så har disse mer preg av negativt enn positivt innhold når det gjelder sosial involvering, for eksempel at naboer ikke holder orden i oppgangen. Hensynet til privatlivets fred og respekten for hjemmesfæren står sterkere enn forventninger om å ha kontakt med naboene. Samtidig som ikke alle beboere har behov sosial kontakt med naboene, er det enkelte grupper av beboere som har større behov for dette, for eksempel enslige, eldre og de som står utenfor arbeidslivet. Å vedlikeholde

relasjoner til naboer er sentralt for å føle det Giddens kaller ontologisk sikkerhet. Å hilse på naboer bidrar til å bygge opp et forutsigbart, rutinemessig mønster i hverdagen. Ontologisk sikkerhet er forankret i det ubevisste, det følelsesmessige og refererer til den tillit som de fleste mennesker har i omgivelsenes stabilitet. Bomiljøet kan således være en arena for å danne stabilitet, for å føle ontologisk sikkerhet (hentet fra Ruud 2003).

Graden av nabokontakt er også avhengig av alder på borettslaget / sameie, på beboernes botid og beboersammensetning. En av informantene beskriver det som har skjedd i flere av bomiljøene de siste årene: *«Jeg har bodd her i 31 år og sett store endringer. Før var det et stor sambhold som vi ikke lenger har. Det er nå 40 ulike land som er representert i borettslaget, da er det vanskelig å få med folk på arrangementer.»* (Kvinne 63 år).

Opplevelsen av å «miste» det fellesskapet som bomiljøet tidligere representerte går igjen i nabolagsundersøkelser. Det er imidlertid grunn til å nyansere innholdet av begrepet fellesskap sammenlignet med tidligere. Det kan se ut til at bomiljø og fellesskap har en annen betydning nå enn før. Funnene viser at det fortsatt er ønsket om fellesskap, men som er basert på andre verdier enn tidligere. Før var plikt og solidaritet mer tydelig som beveggrunn for deltakelse og fellesskap. I dag står individet mer i fokus og bomiljøene bærer preg av å være heterogene. Å føle seg inkludert blir ofte en forutsetning for å være aktiv, bruke uterom eller bli kjent med naboene, noe som innebærer å bli verdsatt som den man er i et miljø der ulike livsstiler er fremtredende. Individets behov står foran fellesskapets behov, og det handler ikke lenger om å ha en selvoppofrende holdning. Å delta i dugnader er for eksempel i mindre grad av betydning for å bidra til fellesskapet slik det var tidligere, men beboerne blir med for å bli kjent med andre, for egen skyld. Tradisjonsbegrunnelsene for deltakelse svekkes. Det går også an å kjøpe seg ut av kollektive forpliktelser, der penger erstatter personlig deltakelse gjennom for eksempel å leie inn hjelp til vask av fellesrom (hentet fra Ruud 2003).

I publikumsundersøkelsen fra 2014 ble det spurt om «trivsel i området der du bor». Bydel Alna hadde laveste score av samtlige bydeler med 66 prosent. Gjennomsnitt for Oslo var 79 prosent. Selv om tallene ikke er helt sammenlignbare fordi publikumsundersøkelsen ble foretatt for tre-fire år siden, er det

interessant å se disse svarene opp mot svarene fra respondentene i vår undersøkelse.

Sammenlignet med svarene fra Lindeberg på en tilsvarende studie fra høsten 2017 ser vi at Lindeberg-beboerne også svarer langt høyere enn gjennomsnittet for bydelen, og at flere svarer positivt enn i forrige Lindeberg-studie fra 2014. Det siste kan tolkes som en positiv respons på tiltak i områdeløftet.

3.2.3 Trygghet i uteområdet

Vi hadde også et spørsmål som handlet om *trygghet / utrygghet*, der beboerne merket på kartet de områdene som de følte seg utrygge. 22 respondenter svarte på dette. Svarene dreier seg om mørke gangveier, særlig ved T-banestasjonen på Trosterud og mot senteret, og det oppleves utrygt ved Haugerud senter, veiene ved høyblokka og ved Solfjellet og bak kirken, ved Haugerudhallen og ved Mix-kiosken.

Imidlertid opplever de aller fleste at området er trygt. Opplevelse av trygghet kan også tolkes sammen med svarene om tilfredshet med lys på gangveiene (se nedenfor).

3.2.4 Flytteplaner

Som vist ovenfor er en indikasjon på trivsel om beboerne har planer om å flytte i nær fremtid eller om de ønsker å bli boende. De aller fleste har ingen flytteplaner. Dette gjelder 72 prosent av beboerne som svarte på undersøkelsen.

Men som vi så svarte 10 prosent av beboerne at de ikke regnet med å bo på Trosterud og Haugerud i mange år, og 7 prosent var usikre. Hva begrunner disse beboerne disse synspunktene med? Et par trekker fram at det begynner å bli dårlig miljø i området, og enkelte spesifiserer at det er dårlig ungdomsmiljø og dårlige skoler. Andre svar dreier seg om befolkningssammensetningen. En svarer «*eneste etnisk norske barn i barnehagen*», en annen skriver «*vil ha et bedre oppvekstområde for barn samt flere nordmenn i området*». En av beboerne illustrerer gjennomtrekk av beboere slik: «*Folk flytter vekk så da blir man også i tvil. Det er gjennomtrekk av folk. Barna blir minoritet på skolen og i barnehagen. Men det er jo ikke nødvendigvis ille.*» (Kvinne, norsk 42 år).

Selv om det ikke er mange som har svart at de ikke ønsker å bli boende, er det interessante begrunnelser som kommer fram ovenfor og som dreier seg om kjente utfordringer i bydelene i Groruddalen; tendenser til «hvit flukt» som begrunnes med at etnisk norske barn blir i fåtall i skoler og barnehager, samt økende utfordringer i ungdomsmiljøene (se blant annet Andersen m.fl. 2017).

I studien fra Lindeberg 2017 fant vi at det var litt flere som ikke hadde flytteplaner, 78 prosent. De som tenker å flytte i nær fremtid begrunner dette i liten grad, men de få svarene dreier seg først og fremst om ønsker om større bolig / enebolig.

3.3 Vurdering av uteområder og fysisk miljø på Trosterud og Haugerud

I spørreundersøkelsen var vi ute etter å få kunnskap om konkrete fysiske kvaliteter og egenskaper i nærmiljøet. I forstudien fra 2014 fra Trosterud og Haugerud fremgår det at skjøtsel og vedlikehold av borettslag og sameier blir ivaretatt på en svært god måte. Studien viser også at borettslagene er viktige møteplasser og gir rom for uteaktiviteter på de fleste steder. I oversikten nedenfor vises svarene fordelt på kategoriene som ble brukt i spørreskjema.

Tabell 3.1: *Oversikt over beboernes vurdering av områdekvalitetene i delbydel Trosterud. Prosent.*

Vurdering av områdekvaliteter	Ikke fornøyd	Litt fornøyd	Passe fornøyd	Svært fornøyd	Vet ikke	N=
Lys på gangveier	8	19	40	33	1	139
Lys i uteområder	9	15	36	35	4	138
Tilgangen på turområdene	4	3	17	72	5	137
Kvaliteten på turområdene	5	7	13	70	5	138
Steder du kan møte andre på T/H	12	20	38	22	8	137
Benker og steder å sitte	10	20	37	30	3	137
Området utenfor blokka / huset du bor	5	13	29	50	2	136
Området rundt senteret	21	20	36	20	3	138
Ryddighet og renhold i uteområdene	17	21	30	31	1	139
Vedlikehold av uteområdet om sommeren	7	18	30	42	2	138
Vedlikehold av uteområdet om vinteren	14	26	34	24	3	138
Trafikksikkerhet på gangveiene	20	12	28	38	2	138
Trafikksikkerhet på T / H generelt	20	15	32	30	3	138

Spørsmålene som vi stilte dreier seg om kvaliteter i uteområdet som har betydning for trivsel og trygghet i nærmiljøet, og som kanskje beboerne til daglig ikke er så opptatt av, men som i stor

grad merkes hvis kvalitetene er fraværende. Det handler om lys på gangveiene og i uteområdene, tilgang og kvalitet på turområdene, steder å møte andre og steder å sitte, tilstanden på områdene rundt sentrene, i nærmiljøet, vedlikehold av uteområdene sommer og vinter samt forhold knyttet til trafikksikkerhet i området.

Gangveier og turområder

Belysning er noe beboerne er svært opptatt av, det betyr mye for at det skal være trygt å ferdes ute når det er mørkt. Med god belysning blir det flere mennesker utendørs, noe som igjen bidrar til økt trygghet. I hvilken grad er beboerne fornøyd med lys på gangveiene? I tilsvarende undersøkelse fra Lindeberg i 2014 var det flere beboerne som påpekte at det var lite lys på gangveiene og ved turområdene, og dette var blant de tiltakene som ble prioritert videre i områdeløftet.

I denne studien ser vi at 73 prosent er passe eller svært fornøyd. Dette er omtrent på samme nivå som den siste kartleggingen på Lindeberg som viser 76 prosent. Imidlertid er det flere som ønsker mer lys. «Det er lite lys ved gangveien ved Haugerud kirke», og «det trenges oppgradering med mer lys rundt blokkene». Flere nevner at enkelte gangveier mangler lys.

De aller fleste av beboerne i denne undersøkelsen er svært fornøyd (72 prosent) eller passe fornøyd (17 prosent) med *tilgang til turveier*, og omtrent tilsvarende antall også med *kvaliteten* på disse. Sammenlignet med studien fra Lindeberg 2017 var det langt flere på Trosterud og Haugerud som var fornøyd.

Steder å møte andre

Rundt 60 prosent av respondentene svarer at de er passe eller svært fornøyd med *steder man kan møte andre* på Trosterud og Haugerud. Til sammenligning svarte 70 prosent dette på Lindeberg, og som var en økning fra 55 prosent i 2014.

Tallene indikerer at det som er gjort i områdeløft med å tilrettelegge og oppgradere møtestedene i områdeløft Lindeberg har gitt resultater. Den samme tendensen ser vi på svarene som omhandler *tilfredshet med benker og steder å sitte*. Her svarer 67 prosent at de er passe eller svært fornøyd med dette, mens tilsvarende tall var 78 på Lindeberg i studien fra 2017 og kun 49 prosent i samme område i 2014. Igjen kan tiltak som handler om å legge til rette for

flere steder å oppholde seg utendørs se ut til å ha en ønsket effekt, slik som på Lindeberg.

Imidlertid er det også mangler som beboerne trekker fram. Det er behov for flere steder å møte andre og steder å sitte i uteområdet skal vi tro respondentene, selv om cafeen på Trosterud senter blir trukket fram som et hederlig unntak: «*Steder å møtes er Cafe Memento Vivere på Trosterud. De mangler noen aktiviteter eller forretninger slik at flere potensielle kunder kommer dit for ærend. Vi må ikke miste denne cafeen!*» (Kvinne, norsk, 42 år).

En eldre mann mener at utvikling av kulturparken og kulturhuset vil kunne fremme kontakt mellom naboer. Han mener også at kafeen som den albanske fotballklubben driver «*snarest bør fristilles til generell møteplass. Det er del av Drivhusets visjon!*»

Kvaliteten på uteområdene

Et annet spørsmål som stilles er hvordan beboerne opplever kvaliteten på uteområdene på Trosterud og Haugerud, enten det dreier seg om offentlige plasser som senterområdet, eller plassen utenfor blokka de bor i. Er det godt vedlikeholdt, er det ryddig og gir det et godt inntrykk?

Vi kan først slå fast at det ikke er signifikante forskjeller i vurderingen av nærmiljøet mellom dem som har barn og dem som ikke har det. Vi finner litt forskjeller når det gjelder lys på gangveiene og området rundt senteret. En høyere andel av de som har barn har oppgitt å ikke være fornøyd med disse tingene enn de uten barn har. Det er imidlertid knyttet usikkerhet til tallene, av mange grunner (kvaliteten på dataene, lite utvalg, ikke sikret representativt utvalg og lavt signifikansnivå, for å nevne noe). Men det virker rimelig at de med barn er mer opptatt av disse tingene enn de uten barn.

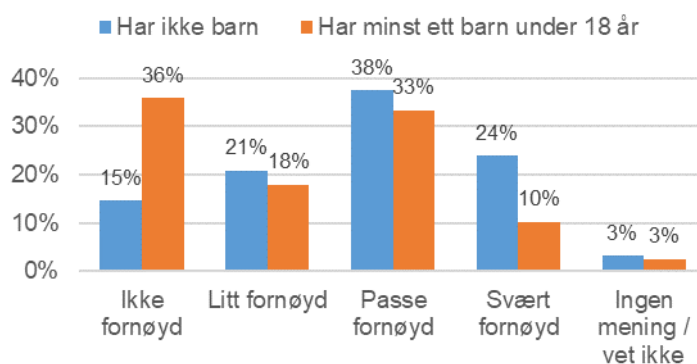
79 prosent av respondentene svarer at de er passe (29 prosent) eller svært fornøyd (50 prosent) med *området utenfor huset* de bor. Disse svarene bekrefter i stor grad det som tidligere kartlegginger har funnet om veldrevne sameier og borettslag i delbydelen.

Funnene som viser kvaliteten på uteområdene bekrefter inntrykket som kom fram i forstudien fra 2014 med at skjøtsel og vedlikehold av områdene Trosterud og Haugerud blir ivaretatt på en svært god måte. Det er likevel noe som kan gjøres bedre, som følgende sitat

viser: «Områdene trenger sårt oppgradering, med lys og rundt blokkene. Parkeringsplassen ved Lutvann burde vært ryddet og markert bedre. Denne plassen blir også brukt når man skal til Lutvann bade plass.» (Kvinne, norsk 59 år).

Når det gjelder *området rundt senteret* viser svarene en annen tendens. Her er det kun 20 prosent som svarer at de er svært fornøyd, mens 41 prosent er lite eller ikke fornøyd med disse områdene. De ter først og fremst beboere med barn som ikke er fornøyd. Svarene gir tydelige signaler om at det er behov for oppgradering av uteområdene rundt sentrene.

Figur 3.4: *Tilfredshet med området rundt senteret fordelt på respondenter med barn / uten barn.*

Beboerne er litt mer positive når de svarer på spørsmål om *ryddighet og renhold i uteområdene* generelt. 61 prosent svarer at de er passe eller svært fornøyd.

Vi stilte også spørsmål om vedlikehold av uteområdene. *Spørsmålene skiller mellom vedlikehold av uteområdene sommer og vinter.* Vedlikehold om sommeren dreier seg blant annet om plenklipping, feiing av gangveier og stell av beplantning. Om vinteren er det først og fremst snømåking og strøing av glatte gangveier det handler om. Svarene viser at det er flere som svarer at de er svært fornøyd enn passe fornøyd med vedlikehold om sommeren, mens det er omvendt med vintervedlikeholdet. Her svarer 39 prosent at de er lite eller ikke fornøyd. Glatte gangveier synes å være det største problemet: «Det er glatt og dårlig måket» går igjen i mange av kommentarene.

Svarene er omtrent som det beboerne på Lindeberg svarer i samme periode, og som viser at forholdene i uteområdene har blitt bedre i løpet av de tre årene fra forrige undersøkelse på Lindeberg, og at dette tema har fått økt oppmerksomhet rundt i borettslag og sameier.

Trafikksikkerheten

Trafikksikkerhet er et viktig tema for beboerne, noe blant annet undersøkelsene fra Lindeberg viste. Problemene dreier seg om at bilene har for høy hastighet i nærområdet, og som gjelder både kjøring til skoler og barnehager og til garasjene i blokkene. Det er også bekymring for trafikk og høy hastighet på gangveiene.

Respondentene i denne undersøkelsen er ikke særlig fornøyd med trafikksikkerheten. Det viser seg at dette tema får de minst positive scorene når de gjelder områdekvalitetene. Rundt 1 av 3 svarer at de ikke eller kun er litt fornøyd både med trafikksikkerheten på gangveiene og i området generelt. Imidlertid svarer også omtrent like mange at de er svært fornøyd. Det dreier seg særlig om trafikken opp til Lutvann leir, men også om å tilrettelegge for fotgjengere som tar snarveier som følgende sitat viser: *«Når skal vi innse at våre naboer ikke kommer til å slutte å krysse / løpe over veien for å slippe å gå over gangbrua på Haugerud T? Fysiske skille kjøreretninger eller kapitulere (= gangfelt)?»*

Trafikken til Lutvann leir har for høy hastighet på anleggstransport og det er farlig parkering i svingen før Lutvann leir på dagtid melder enkelte av respondentene. Dessuten er det en som bemerker at ansatte / besøkende til Lutvann leir kjører unødvendig fort oppover og de tar ikke hensyn til barn som krysser veien rundt svingene eller må barn som vingler rundt på sykkel på fortauet.

For øvrig svares det at *«bilene kjører på gangveiene for å slippe bomringen»*, mens andre mener at *«bommen på Haugerud bør fjernes, så blir Haugerud et bedre sted»*.

3.4 Oppsummering

Funnene i dette kapitlet viser at beboerne trives godt på Trosterud og Haugerud, og at kun 10 prosent er usikre på om de vil bli boende eller har planer om å flytte. For øvrig ser vi at:

- 1 av 3 beboere opplever ustabile bomiljøer med mye inn- og utflytting
- De aller fleste føler seg trygge i området
- Til tross for at langt de fleste er tilfreds med lys på gangveiene og i uteområdene er det likevel flere som ønsker mer lys i uteområdene
- Til tross for mange møtesteder på Trosterud og Haugerud er det behov for flere, særlig steder der folk på tvers av alder og bakgrunn kan treffe andre
- Beboerne er fornøyd med vedlikehold av området rundt borettslag og sameier, mens områdene rundt sentrene og uteområdene forøvrig kan bli bedre
- Trafikksikkerheten oppleves som lite tilfredsstillende

4 Trosterud og Haugerud som et sted å vokse opp

Hvordan er det å være barn og ungdom på Trosterud og Haugerud? Er det nok steder å leke for barna, er det gode fritidstilbud for ungdom og hvordan vurderes barnehagene og skolene i området?

4.1 Barnas oppvekstmiljø

Det er fristende å starte med et sitat fra spørreundersøkelsen der en mor deler synspunkter om oppvekstmiljøet:

Ufattelig bra tilfang på tilbud for barn helt ned mot 3-4 års alderen, som virker usedvanlig i forhold til hva vi hører om fra andre deler av byen. Her er judo, innebandy, ishockey, caopeira, all-idrett og svømming / basseng). (Kvinne, norsk, 42 år).

4.1.1 Oppvekst og trygghet

Sitatet underbygger i stor grad de andre besvarelsene fra spørreundersøkelsen. Vi var først ute etter å få kunnskap om beboernes tilfredshet med oppvekstmiljøet for barn generelt, og her svarte nesten 80 prosent at de var passe (40 prosent) eller svært fornøyd (39 prosent). Området oppleves også som trygt for barn (bortsett fra mye biltrafikk i enkelte områder som vi beskrev i forrige kapittel). Det er også mange steder å leke i områdene.

Nedenfor vises en oversikt over svarfordelingen når det gjelder barnas oppvekstmiljø.

Tabell 4.1: *Tilfredshet med oppvekstmiljøet for barn. Prosent*

Oppvekstmiljø for barn og unge	Ikke fornøyd	Litt fornøyd	Passe fornøyd	Svært fornøyd	Vet ikke	N =
Oppvekstmiljøet	7	8	40	31	11	136
Trygghet ute	5	10	30	42	12	135
Lekeapparater	6	10	26	51	7	138
Ballspill etc	3	15	27	48	7	136
Barnehager	3	5	26	26	40	137
Skolene	9	8	18	27	37	110
Haugerud skole	8	6	20	30	36	116
Trosterud skole	7	5	15	19	54	116
Lutvann skole	5	9	17	21	48	117
Tilfredshet med aktivitetsskoler	4	9	37	33	17	76

På en del områder er det tydelige forskjeller mellom aldersgruppene når det gjelder svargiving på spørsmål om Trosterud og Haugerud som et sted å vokse opp.

Spørsmålet om *trygghet for barn og unge når de ferdes ute* viser at 64 prosent av respondentene under 30 år, det inkluderer de i aldersgruppen 10-19 år, er svært fornøyde med tryggheten for barn og unge når de ferdes ute. I de eldre aldersgruppene er det mer spredte svar.

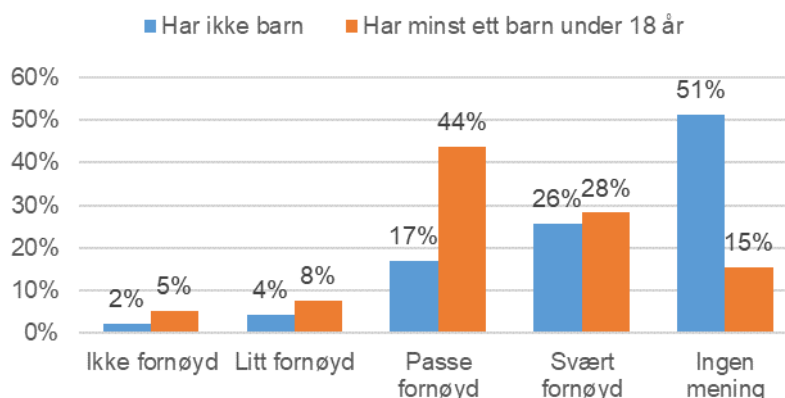
Tilgangen til lekeapparater og steder være for barna ser ut til å være bra i delbydelen. Det samme vises når det gjelder muligheter for ballspill.

4.1.2 Barnehagene

Vi stilte også spørsmål om hva beboerne mente om kvaliteten på *barnehagene* i området. Svarene viser at langt de fleste er fornøyd med barnehagene. En svarer at *«barna går i en slitt barnehage, men med bra uteareal»*.

82 av respondentene hadde meninger om dette. Som tidligere vist var det kun 39 som har oppgitt å ha barn under 18 år. Ser vi nærmere på svarene fordelt på de som har små barn og de som ikke har små barn får vi et mer nyansert bilde, og som forsterker inntrykket av at de med små barn er fornøyd med barnehagene.

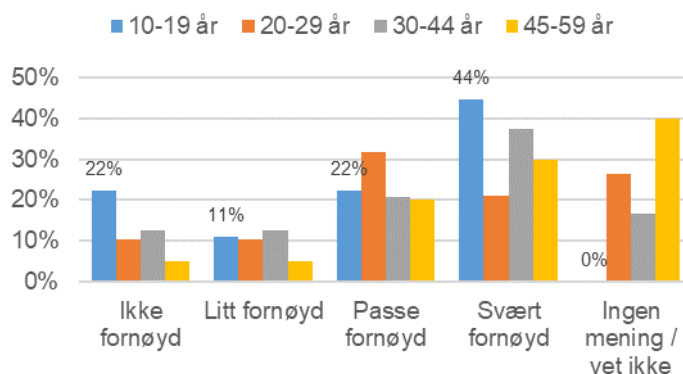
Figur 4.1: *Tilfredshet med kvaliteten på barnehager fordelt på respondenter med barn / uten barn. N=133*

4.1.3 Skolene

Vi ønsket også å få mer kunnskap om *skolene i delbydelen*, og her har vi spurt spesifikt om tilfredshet med de tre skolene. På dette spørsmålet var det 69 som hadde meninger om skolene generelt, de fleste i aldersgruppen som har barn eller går på skolen selv. Oversikten viser at 45 prosent er fornøyd med skolene. Ser vi nærmere på tallene fra de 69 som mente noe om dem, blir andelen passe eller svært fornøyde 72 prosent. Likevel er det behov for tiltak ifølge en av informantene: «*Skolene er ok, men bygninger er i elendig forfatning. De trenger også ekstra midler for å møte sammensatt elevmasse*».

Imidlertid er det ganske stor spredning i svarene i de yngre aldersgruppene. Mange er fornøyde. De yngste ser ut til å være litt splittet, 44 prosent er svært fornøyd, mens 22 prosent er ikke fornøyd.

Figur 4.2: *Tilfredshet med kvaliteten på skoler fordelt på alder. N=81*

Vi spurte også spesifikt om tilfredshet med hver enkelt skole i delbydelen. Når det gjelder *Haugerud* skole var det 74 som hadde meninger om det. Blant disse svarer 78 prosent at de er passe eller svært fornøyd med skolen. På spørsmål om *Trosterud* skole og *Lutvann* skole var 74 prosent av de som hadde meninger om skolen fornøyd eller svært fornøyd med skolene.

Igen må svarene her tolkes med forsiktighet for det er langt flere som mener noe om skolene enn de som oppgir å ha barn. Imidlertid er det stor sannsynlighet for at flere av de som svarer selv er elever på en av skolene og som bidrar til førstehåndskjennskap.

Det er 49 prosent som oppgir at de kjenner til *aktivitetsskoler*. Langt de fleste er fornøyd med tilbudene der.

Trosterud skole. Foto: Facebooksiden - Hva skjer på Haugerud/Trosterud?

4.2 Ungdommens oppvekstmiljø

I hvilken grad ungdom i området er tilfreds med tilbudet er i større grad avhengig av den enkeltes interesser, og spørsmålene som dreier seg om ungdom er først og fremst rettet mot målgruppen selv, selv om det voksnes vurdering også er verdifullt.

Et sted kan for eksempel ha mange idrettstilbud gjennom den lokale idrettsklubben, men kan mangle et uformelt sted å treffe andre, eller mangle tilbud for eksempel innen musikk og dans, eller foto og drama. Da vil svarene farges av egne interesser. I tabellen nedenfor ser vi hvordan svarene om fritidstilbud til ungdom fordeles.

Tabell 4.2: *Tilfredshet med oppvekstmiljøet for ungdom. Prosent*

Fritidstilbud til ungdom	Ikke fornøyd	Litt fornøyd	Passe fornøyd	Svært fornøyd	Vet ikke	N =
Tilfredshet med fritidsklubben	4	2	19	42	33	85
Tilfredshet med fritidstilbudene	5	11	30	44	10	89
Tilfredshet med fritidstilbud generelt	11	12	39	27	12	95
Oppvekstmiljøet for ungdom	11	13	30	33	12	97

4.2.1 Fritidsklubben

Vi ønsket særlig å få mer kunnskap om *fritidsklubben* i området og spurte nærmere om hva ungdom liker å gjøre på klubben og hva de savner av tilbud. Fritidsklubben i området er Trosterudklubben, et tilbud til juniorene fra 5. – 7. klassesetrinn., og ungdomsklubben fra 8. – 10. trinn. I tillegg har klubben ungdomskafe to kvelder i uka for unge mellom 13 og 23 år. Klubben tilbyr også mediesenter med opplæring i foto, film og web, dansstudio og rockeverksted. Over halvparten av respondentene kjenner til fritidsklubben, og som vi ser av oversikten er de fleste av de som svarer svært fornøyd med den.

Det ble også tilt spørsmål om bruk av andre møtesteder og fritidstilbud til unge, noe vi kommer tilbake til i neste kapittel. Svarene viser at ikke alle kjenner til klubben. I aldergruppen 10-19 år var de 56 prosent som svarte at de sjelden eller aldri brukte klubben, mens 40 prosent svarte at de ofte er der.

23 ungdom svarte på spørsmålet om hva de liker å gjøre på klubben. Det å spille viser seg å være særlig populært. Å spille fotball (fotballspill) går igjen i svarene, men også biljard, bordtennis og dataspill. Noen liker dans. De fleste svarer imidlertid at det å møte venner er det de setter mest pris på.

Tilsvarende spurte vi om hva ungdommen savner på klubben. 14 ungdom i vårt utvalg hadde meninger om klubben. Flere nevner

gratis mat på klubben og *lengre åpningstider*, i tillegg til flere aktivitetstilbud. En ønsket at det også var en klubb på Haugerud.

Det er interessant at flere trekker fram mat som noe de savner. Om svarene bare er uttrykk for ønsker fra noen enkelte eller det sier noe om et generelt savn fra flere er vanskelig å si, men fra andre områder i Groruddalen har dette tema blitt trukket fram av ungdomsarbeidere i ungdomsklubber. De ser at ikke alle får / spiser middag hjemme, og at det er behov for å kunne tilby et varmt måltid når de unge er på klubben (fra pågående undersøkelse om Romsås og Grorud).

4.2.2 Vurdering av fritidstilbudene generelt

Spørsmålene handler også om tilfredshet med *fritidstilbudene til ungdom* og *fritidstilbudene til barn og ungdom generelt* i området. Igjen er det viktig å nyansere svarene ved å se nærmere på de som har ment noe om dette. Det var 80 som svarte på spørsmålet om tilfredshet med fritidstilbudene for ungdom, og 84 som svarte på spørsmålet om fritidstilbudene generelt for barn og unge. Svarene viser at nesten halvparten er svært fornøyd med tilbudene til ungdom mens 31 prosent er svært fornøyd med tilbudene generelt.

4.2.3 Vurdering av oppvekstmiljøet for ungdom

Det siste spørsmålet handler om *oppvekstmiljøet for ungdom*. Svarene fordeler seg på rundt 1 / 3 på de som er fornøyd og svært fornøyd. Her svarer også 24 prosent at de ikke er fornøyd eller bare litt fornøyd. Hva begrunnes disse svarene med? 25 av respondentene har kommentert nærmere hva de mener om oppvekstmiljøet. Flere er bekymret om ungdomsmiljøet. En sier at det er «*en utfordring å holde ungdom unna rusmidler*», en annen mener at det ikke er nok tilrettelagt for ungdom i området. «*Savner muligheter for unge for å komme seg vekk fra det dårlige miljøets*» er det en tredje som skriver.

Et par av beboerne mener at oppvekstmiljøet er bra for barna, men ikke for ungdommen. Flere trekker også fram Haugerud idrettsforening om et positivt tilbud: «*Idrettslaget har mange gode tilbud for barn og unge*», og «*HIL gjør en enestående innsats for barna, men også for voksne*».

4.3 Oppsummering

Beboerne er generelt godt fornøyd med oppvekstmiljøet for barna på Trosterud og Haugerud:

- Beboere med små barn er fornøyd med kvaliteten på barnehagene
- Svarene viser at beboerne også er fornøyd med skolene i området, dette gjelder særlig svarene fra skolebarn
- De aller fleste er fornøyd med fritidstilbudet til ungdom på Trosterud og Haugerud. Likevel viser svarene at flere er bekymret for ungdomsmiljøet og at det er behov for flere tilbud

5 Trosterud og Haugerud som et sted å bruke

Trosterud- og Haugerudområdet har mange kultur- og møteplasser og tilbud til beboerne i nærmiljøet. I dette kapitlet ser vi nærmere på hvilke typer tilbud som finnes i områdene, og i hvilken grad disse benyttes av målgruppene i lokalbefolkningen.

En viktig del av analysen er også å få mer kunnskap om frivillig deltakelse i organiserte aktiviteter og om beboerne er med på å drive frivillige organisasjoner, er med i politiske partier, er med i foreldreutvalg eller er med å drive velforeningen, sameie eller borettslaget.

5.1 Bruk av nærmiljøet i fritiden

Nedenfor har vi først systematisert svarene i en oversikt, for deretter å kommentere svarene som kommer fram. Som vi ser har Trosterud og Haugerud en rekke tilbud som beboerne kan benytte seg av, enten det dreier seg om idrettstilbud, steder å være for eldre, eller lokale møteplasser for alle på tvers av alder og bakgrunn.

Tabell 5.1: *Bruk av tilbud på Trosterud og Haugerud i fritiden. Prosent*

Bruk av nærmiljø i fritiden	Nei	Sjelden	Ofte	Svært ofte	Vet ikke	N=
Haugerud idrettspark	55	28	6	8	3	138
Haugerud-hallen	61	17	12	7	3	138
Klubbhuset til HIF	76	17	1	1	5	139
Senior-senteret	73	14	5	1	7	139
Drivhuset	65	23	2	-	9	138
Parsell-hagen	77	9	2	1	12	137
Fritids-klubben	68	12	6	7	7	139
Trosterud-villaen	33	45	14	3	4	139
Trosterud-dagene	41	25	14	10	10	138
Trosterud senter	23	22	20	31	4	138
Haugerud senter	8	33	37	19	3	140
Frivillig-sentralen	79	7	4	2	9	137
Ballbaner	51	16	14	14	5	136
Lokale lekeplasser	45	26	14	13	3	134
Marka / turveier	10	27	32	29	2	136
Skolene utenom skoletiden	64	17	11	4	4	137
Haugerud kirke	68	13	4	9	6	138

5.1.1 Idrettstilbud

Haugerud idrettspark ligger ved Haugerud senter, nær Haugerud og Trosterud skoler. Området har kunstgressbane for fotball og anlegg for skating, streetbasket, tennis og cricket. En viktig del av idrettsvirksomheten på Haugerud finner sted i *Haugerudhallen*, som også benyttes av skolene. *Klubbhuset til Haugerud IF* er også en viktig møteplass. Oversikten viser at det er svært få av respondentene som bruker disse tilbudene. Det kan enten skyldes at de som har svart ikke er i målgruppen i forhold til alder, at det gjenspeiler respondentenes bakgrunn eller at det er få som har kjennskap til disse tilbudene. Det er grunn til å anta at det skyldes en kombinasjon av de tre faktorene. Når de gjelder Haugerudhallen brukes denne, naturlig nok, mest av ungdom i alderen 10-19 år.

Ved å skille mellom de som har norsk og de som andre morsmål ser vi at både idrettsparken, hallen og klubbhuset på Haugerud brukes noe mer av ungdom som ikke har norsk som morsmål.

5.1.2 Tilbud til eldre

Området har tilbud både til unge og eldre. *Seniorsenteret* som er lokalisert ved T-banestasjonen på Haugerud er en møteplass blant de eldre i området. I presentasjonen av senteret heter det at: «*Vi er et trivsels- og aktivitetscenter for pensjonister i alderen 50+. Senteret er åpent for alle som ønsker å delta på ulike aktiviteter, oppleve underholdning, spise god mat sammen med andre, og hygge seg i fine omgivelser. Her har du muligheten til å treffe nye og gamle bekjente. Ønsker du transport, kan du bestille det på telefon inntil 24 timer i forveien.*» Senter er åpent alle hverdager og har også en kafe som alle kan benytte. Tabellen viser at relativt få benytter tilbudet. Det er kanskje noe overraskende at seniorsenteret benyttes i liten grad blant de over 60 år som har svart, 18 prosent svarer at de bruker senteret. Enkelte av de som svarer benytter seg av dette tilbudet en sjelden gang, nesten ingen er der ofte.

I tillegg ligger *Frivilligsentralen* i samme bygg som seniorsenteret. Frivilligsentralen er et tilbud til beboere som har behov for ulike former for bistand, og sentralen formidler kontakt mellom mennesker i nærmiljøet. Heller ikke denne brukes i særlig grad av beboerne.

5.1.3 Lokale møteplasser for alle

I tillegg har området møteplasser som kan tilby ulike aktiviteter og opplevelser til alle beboere, nemlig Drivhuset, Parsellhagen og Trosterudvillaen. *Drivhuset* (Dr. Dedichens drivhus) er et flerkulturelt møtested der beboerne kan dyrke egen mat. Foreningen bak drivhuset ønsker å skape en sosial møteplass på tvers av alder, kjønn og kultur med visjoner om integrering, lokal matkultur og dyrkingsfellesskap. Høsten 2017 fikk Drivhuset motivatorprisen fra Bymiljøetaten i Oslo kommune. Drivhuset benyttes en sjelden gang av rundt $\frac{1}{4}$ av de som har svart, mens nesten ingen er der ofte.

Trosterud parsellhagelag er lokalisert i den gamle parsellhagen til Trosterud og Tveita skole og består av 50 parseller på mellom 40 og 60 kvm. Internasjonal venneforening på Trosterud var pådriver for å starte tilbudet i 1995. Hagelaget har medlemmer fra mange land og opererer med ventelister. Særlig er innvandrerkvinner og krigsofre prioritert. Det viser seg at det er langt færre som benytter parsellhagen enn Drivhuset, kun 9 prosent oppgir at de bruker den en sjelden gang.

Dr. Dedichens drivhus. Foto: Facebooksiden – Dr. Dedichens drivhus.

Trosterudvillaen er den tidligere direktørboligen til Dr. Dedichens hospital og som drives av en forening som står for vedlikehold,

utleie til selskap, kurs og arrangementer. Litt flere sier at de bruker villaen, 17 prosent ofte eller svært ofte.

Trosteruddagene er et årlig arrangement i lokalmiljøet som går over to dager en helg på høsten. Arrangementet tilbyr alt fra underholdning i uteområdene, salgsboder og servering av lokal mat til konserter innendørs. Rundt 25 prosent svarer at de er med på disse arrangementene. Tilsvarende antall svarer at de sjelden er med. Blant de som har svart at de er med på *Trosteruddagene* har flertallet oppgitt norsk som morsmål.

Haugerud kirke fungerer som et møtested for beboerne i delbydelen og tilbyr flere aktiviteter for befolkningen i nærområdet. Blant annet har kirken tilbud om babysang et par ganger i måneden, klubb for barn fra 4. til 7. klasse hver 4. fredag og felles familiemiddag et par ganger i måneden. 13 prosent av respondentene svarer at de benytter seg av tilbudene ofte eller svært ofte, og 13 prosent en sjelden gang.

Skolene brukes i liten grad utenom skoletiden. Kun 15 prosent svarer at de bruker skolene ofte eller svært ofte, og tilsvarende svarer sjelden.

5.1.4 Sentrene i området

Både Trosterud og Haugerud har hvert sitt kjøpesenter. Begge sentrene sliter imidlertid med tomme lokaler og har få attraktive tilbud. Et hederlig unntak er cafe Memento Vivere på Trosterud.

En av kommentarene illustrerer det flere mener: «*Haugerud senter er en katastrofe av en parkeringsplass folk krysser med fare for sine liv. Grønsaksbutikken trenger hjelp med hensyn til å se ut som det er åpen. Og ikke et stengt konkursbo. Vi trenger slike butikker!*» (Kvinne, norsk, 42 år).

Skal vi tro svarene fra oversikten så er Haugerud senter alt i alt litt med populært enn Trosterud senter, men langt flere går svært ofte til Trosterud enn Haugerud senter. Det er nærliggende å anta at den nye kafeen som er nevnt over bidrar til at Trosterud er med besøkt. Svarene viser at Trosterud senter benyttes sjelden av respondentene over 60 år, men ofte av de under 20 år. Her svarer 2 av 3 at de bruker senteret svært ofte. Det motsatte vises for

gruppen over 60. Vi ser også at Haugerud senter brukes oftere av de som ikke har norsk som morsmål.

5.1.5 Friområdene

For øvrig har området store friområder og ligger tett opp mot marka med fine turveier. I tillegg ligger det lekeplasser i tilknytning til borettslagene og ballbaner som kan benyttes av unge i alle aldre. Det er tydelig at disse områdene brukes av beboerne. Det er særlig turveiene og marka som benyttes, men også ballbanene og de lokale lekeplassene får relativt høye score når det gjelder bruk sammenlignet med de andre tilbudene.

Ballbanene brukes oftere av de som ikke har norsk som morsmål. På den andre siden er det flere med norsk som morsmål som svarer at de bruker marka og turveiene.

5.1.6 Behov for flere tilbud?

Til tross for at Trosterud og Haugerud-området har mange møteplasser er det tydelig behov for å etablere et felles samlingspunkt for lokalmiljøet – et møtested som er universelt. Her nevnes bibliotek som kan tilby musikk og kulturkvelder i tillegg til bøker, eller drivhus der man kan ha felles kurs i matlaging og dyrking.

«Flere møteplasser der voksne, ungdom og barn kan møtes for å utvikle felles aktiviteter» etterspørres. «Å sørge for at ungdom ikke loker rundt på natta» og «billigere tilbud til barn og ungdom» er også blant ønskene.

Av tilbud som savnes nevnes for øvrig kino (f.eks. på Furuset som ikke krever sentrumstur). Dessuten savnes et helhetlig kjøpesenter. *«Alna er litt nisje og man må kjøre bil. Tveita er mangelfull. En skam at de erstattet grønnsaksbutikken med spillebule.»* Det er flere som savner flere butikker i nærområdet, samt kafeer som kan fungere som møtesteder for beboere i alle aldre.

En annen ung mor savner flere idrettsaktiviteter til jenter som for eksempel håndball eller fotball. Blant andre konkrete ønsker er det flere som nevner svømmehall.

En eldre mann skriver at han savner utlånsentral for sportsutstyr og verktøy. «*Det bør kunne etableres i Trosterudlåven! Annekset bør utvikles til et kulturhus med scene, musikk-skole, teaterskole, kafe etc.*»

Som vi var inne på vil svarene på hva beboerne bruker av tilbud være avhengig av livsfase, livssituasjon og interesse. En av beboerne skriver at «*Jeg bruker ikke tilbudene nå, men var flittig bruker når barna var små.*» Hun bruker stort sett senteret og turveiene i marka (kvinne, norsk 59 år).

5.1.7 Steder i området det er naturlig å komme i kontakt med folk

Nesten halvparten av respondentene svarte på dette spørsmålet. Svarene tyder på at det særlig er de to sentrene, kafeen «Memento Vivere» på Trosterud og lekeplassene som beboerne finner som naturlige møteplasser. De unge nevner også fotballbanen, og enkelte eldre trekker fram seniorsenteret. Enkelte mener også turveiene er naturlige møtesteder. Også de konkrete møtestedene som kirken, Trosterudvillaen, Drivhuset og moskeen nevnes.

5.2 Deltakelse og engasjement

I spørreundersøkelsen ønsket vi å kartlegge hvorvidt beboerne deltar i aktiviteter i nærmiljøet, for på den måten kunne få et bilde av befolkningens engasjement i miljøet de bor i. Før vi ser nærmere på funnene er det viktig å påpeke at selv om beboere ikke er aktive i eget nærmiljø betyr ikke det nødvendigvis at de ikke er aktive eller engasjert i fritiden.

Enkelte av de mest aktive beboerne opplever at det er vanskelig å engasjere beboerne og borettslagene på å få til noe felles. Den største utfordringen er imidlertid å få med seg befolkningen med innvandrerbakgrunn, og som er i flertall. En av informantene forteller om store endringer i de 30 årene hun har bodd i samme blokk. Tidligere var det stort samhold naboene i mellom, noe som nå er forsvunnet. Det er vanskelig å få til med 40 ulike land som er representert i borettslaget. Det er også vanskelig å få med folk på arrangementer. Enkelte av de etniske gruppene er «ikke på talefot». Etniske skillelinjer kan derfor fungere som en barriere for samhandling.

De samme erfaringene har de som jobber med foreldreutvalg i skolene. Et viktig spørsmål som ble stilt i workshopen er i hvilken grad det er noe som kan gjøres med de premissene som majoritetskulturen – vi – bruker for å få med flere for å gjøre noe for fellesskapet.

I oversikten nedenfor ser vi i hvor stor grad beboerne som svarte på spørsmålene er engasjert i aktiviteter i nærmiljøet.

Tabell 5.2: *Bruk av tid på aktiviteter i nærmiljøet. Prosent*

Aktiviteter	Nei	I liten grad	Ja	I stor grad	Vet ikke	N=
Organiserte aktiviteter	68	9	13	8	2	137
Uorganiserte aktiviteter	25	17	33	23	2	138
Frivillige organisasjoner	74	9	7	8	2	136
Elev-ungdoms el klubbråd	89	3	5	2	2	137
Politiske partier	65	23	9	1	2	138
Foreldreutvalg	83	7	5	2	3	137
Velforening, sameie, borettslag	75	10	10	2	3	136

Vi ser at over halvparten oppgir at de for eksempel går turer, møte venner, sparker fotball på fritiden (det vi kaller uorganiserte aktiviteter). Det gjelder både de med og uten norsk som morsmål.

Vi ser imidlertid videre at svarene i stor grad bekrefter det inntrykket som beboere i workshopen fortalte om når de gjelder *organiserte aktiviteter*, nemlig at det er vanskelige å engasjere beboere til å ta verv. Det dreier seg særlig om deltakelse i styreverv og organisasjoner. Imidlertid er det enkelte beboere som svarer at de påtar seg frivillig arbeid i lokalmiljøet.

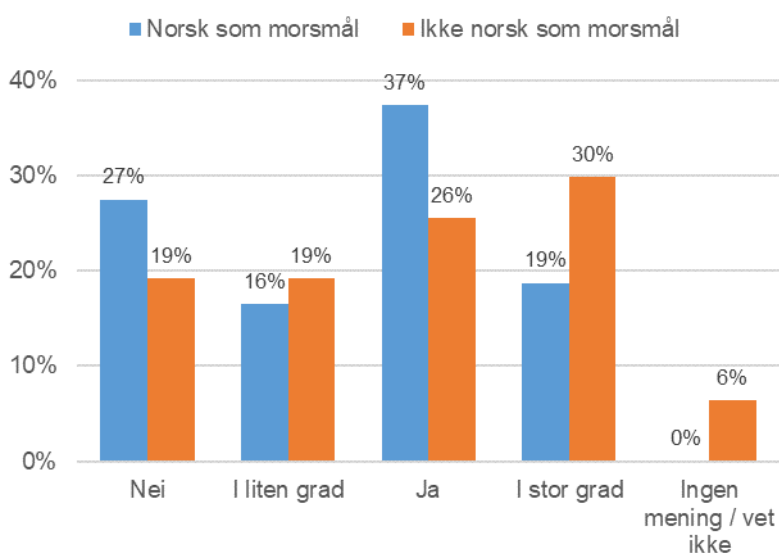
Begrunnelsene dreier seg om å bidra til barnas oppvekst: «*Deltar i foreldreutvalg og organiserte aktiviteter fir å bidra til at det er gode oppvekstvilkår. Turer og trening er en naturlig del av hverdagen*». (Kvinne

norsk, 38 år). «Jeg mener et godt og trygt nærmiljø er veldig viktig for å føle trygghet i hverdagen.» (Kvinne, norsk 58). Andre svarer at de er med fordi det er gøy og hyggelig og at det bidrar til et godt nærmiljø «det er viktig å gi noe tilbake til nærmiljøet» og at det fremmer trivsel, eller at de vil ha muligheten til å påvirke beslutninger. Blant de som ikke deltar i særlig grad er det særlig tidsklemma de skylder på.

En mann i 70-årene begrunner sin aktive deltakelse i at det motvirker forfall og negativ utvikling av innvandring og fortetting. «Jeg vil prøve å inspirere yngre til å ta vare på hverandre og området vårt».

Vi ser av oversikten at over halvparten er med i uorganiserte aktiviteter ofte eller svært ofte, det vil si at de bruker nærområdet til å gå turer, møter venner og bruker nærområdet til spill og lek.

Figur 5.1: *Bruk av tid på uorganiserte aktiviteter i fritiden- N=138*

Figuren viser at gruppene scorer likt på bruk av tid på uorganiserte aktiviteter (56 prosent svarer ja eller i stor grad), men gruppene er noe ulikt fordelt der en større andel med annet morsmål enn norsk svarer i «stor grad». Blant respondentene som ikke har norsk som morsmål er «vet ikke» andelen høyere (6 prosent).

5.3 Oppsummering

Trosterud og Haugerud har mange kultur- og møteplasser lokalisert i området, og i tillegg til flere tilbud til beboerne. Funnene viser imidlertid at disse bare i liten grad blir benyttet:

- Idrettstilbudene benyttes i liten grad
- Eldre beboere bruker sjelden tilbudene som er tilrettelagt for denne målgruppen
- De lokale møteplassene som er tilrettelagt for alle beboergruppene i nærmiljøet som for eksempel Drivhuset, parsellhagelaget og Trosterudvillaen brukes kun i liten grad
- Det er sentrene i området som benyttes mest av beboerne. Til tross for tomme lokaler og manglende utvalg av butikker, er svarene som forventet fordi sentrene blant annet har matbutikker
- Beboerne ønsker flere og andre typer møteplasser enn de som er i delbydelen i dag
- Det er relativt få som er aktive i nærmiljøet og det er vanskelig å rekruttere beboere til verv og frivillig innsats
- Det er omtrent like mange med norsk som morsmål som de med annet morsmål enn norsk som bruker tid på uorganiserte aktiviteter i nærmiljøet

6 Nye samarbeidsformer og økt lokalt engasjement

6.1 Hva skal denne strategien dreie seg om?

En av strategiene i dette områdeløftet er *Nye samarbeidsformer og lokalt engasjement*. Denne strategien må ses i sammenheng med innholdet i delprogrammet nærmiljø, dvs. at det fremover bør gjøres grep for å teste ut og etablere nye samarbeidsformer og øke engasjementet for å realisere målsettinger som er formulert for bedring av *nærmiljøkvaliteter*. Innsatsområdene som pekes ut er frivillighet, kulturaktiviteter, aktive lokalsamfunn, lokalt friluftsliv og fysisk aktivitet, samt byutvikling. Dette rommer også aktivering av tomme lokaler, skape flere sosiale og inkluderende møteplasser, samt bygge attraktive bomiljø. Offentlige rom og livet mellom husene skal oppleves som trygt, godt og inkluderende. Tanken er at nye samarbeidsformer og økt lokalt engasjement skal rettes mot innsatser for å bedre både fysiske og sosiale forhold i nærmiljøene.

Bydelen og de lokale ressursene skal nå sammen finne ut av hvordan de i de nærmeste årene kan arbeide og samarbeide med innsatser knyttet til områdeløft. Ressursene finnes i lokalbefolkningen; det er lag og foreninger, borettslag og velforeninger, beboerdrevne aktiviteter og initiativ, religiøse og sekulære lokale institusjoner. Det er også aktuelt med samarbeid med næringsliv og eiendomsaktører, blant annet rundt senterutvikling.

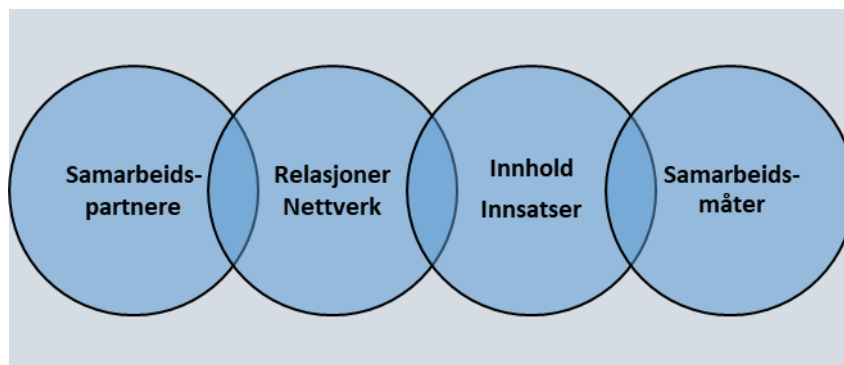
Vi verken kan eller skal gi oppskrifter eller anvisninger på dette arbeidet; det er de med lokal kunnskap og erfaring som best kan finne frem til hvem som kan tenkes å samarbeide med hvem og om hva, og hvordan dette skal foregå. Vårt oppdrag er å si noe om

utgangsposisjonen, søke å bevisstgjøre om ulike vinklinger og grep, og bringe inn noen erfaringer fra andre steder. Dessuten systematiserer vi forslag og innspill som kom frem under Medvirkningsuka som ble arrangert våren 2017 (Asplan Viak 2017). Vi sorterer dette materialer slik at det kan kobles opp mot det som er definert som *strategier og innsatsområder* i områdeløftet slik at dette korresponderer. Denne bearbeidingen av hva som er viktige tiltak for bedre nærmiljø og lokalsamfunn kan danne grunnlag for neste steg i arbeidet, nemlig ytterligere konkretisering og prioritering. Ettersom det her er både enkle og kortsiktige tiltak og omfattende langsiktige, bør en bevisst jobbe parallelt med dette, ikke minst er det viktig å sørge for at noe som er synlig realiseres relativt raskt slik at motivasjonen til deltakelse og innsats får næring når en ser at «noe skjer». Dette trengs for å skape engasjement for de mer langsiktige tiltakene der resultater ligger frem i tid.

I utgangspunktet tenker vi oss at strategiene kan dreie seg om en eller flere av disse intensjonene:

- at nye samarbeidspartnere finner hverandre
- at det etableres nye *relasjoner eller nettverk*
- at *innholdet eller innsatsene* det samarbeides om er nye eller videreutvikles fra nåværende situasjon
- at det vokser frem *nye måter* å arbeide sammen på for styrking av nærmiljøkvalitetene

Figur 6.1: *Nye samarbeidsformer: hva er det?*

Avsnittene nedenfor viser både til *ressurser* som nå kan aktiveres i områdeløftet og noen *utfordringer og barrierer* som må håndteres for at innsatsene skal lykkes.

6.2 Hva skal det samarbeides om?

6.2.1 Tre prioriterte innsatsområder

Konkrete innsatser bør dreie seg både om å *videreutvikle eksisterende tiltak og etablere nye*. Ved å ta utgangspunkt i materialet med forslagene og innspillene fra medvirkningsprosessen sikrer en samtidig at dette er saker som beboerne er engasjerte i. Tidligere studier av ildsjelers innsatser viser at det som motiverer dem er for det første selve *saken* og for det andre at arbeidet er til beste for en god utvikling av *lokalmiljøet* (Vestby, Gundersen og Skogheim 2014).

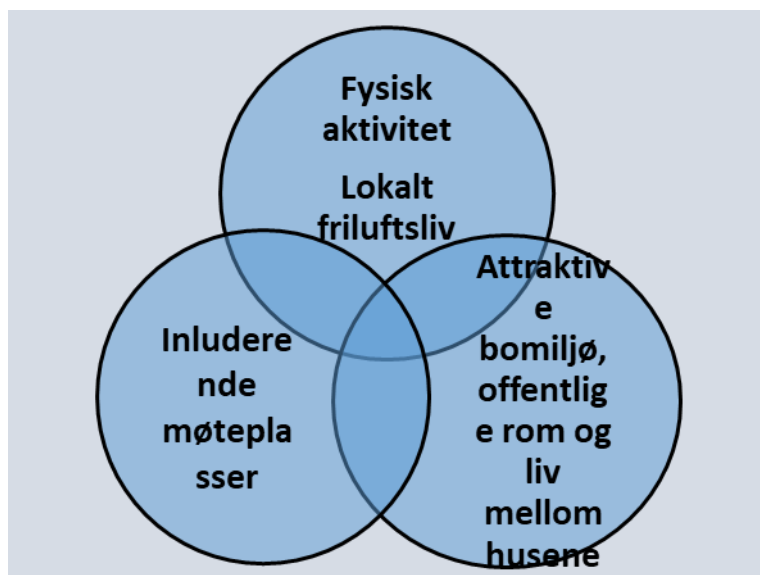
I delprogram nærmiljø kan forslag og innspill fra Medvirkningsuka relateres til følgende tre innsatsområder i områdeløft:

- Inkluderende møteplasser
- Fysisk aktivitet og lokalt friluftsliv
- Attraktive bomiljø, offentlige rom og liv mellom husene

Når vi gjennomgår forslagene og innspillene ser vi at ‘inkluderende møteplasser’ og ‘attraktive bomiljø, offentlige rom og liv mellom husene’ i stor grad dreier seg om det samme. Vi foreslår derfor å se disse i sammenheng. Mye av det som står i listene nedenfor er utendørs steder som er *tilgjengelige for alle*. Dermed skapes det liv mellom husene og i offentlige rom. I mange av tilfellene kjennetegnes stedene også av at de er *aktivitetsbaserte*. Akkurat dette er vesentlig: skal dette fungere som møteplasser som er inkluderende er det en fordel hvis de som besøker stedet også gjør noe sammen eller kan komme i snakk rundt aktiviteter. For eksempel fortelles det om gode leke- og aktivitetsplasser for barn i ulike aldre som gjerne oppsøkes av innvandrerforeldre- og besteforeldre sammen med barna. Dette er sosialt uforpliktende aktivitetsområder som kan invitere til kontakt, også på tvers av ulike innvandrergrupper. Det inkluderende dreier seg både om å

bygge broer mellom minoritetsgrupper med ulike landbakgrunn og kulturbakgrunn og mellom dem og etnisk norske innbyggere.

Figur 6.2: *Styrke nærmiljøkvaliteter og inkluderende lokalsamfunn*

6.2.2 Inkluderende møteplasser & attraktive bomiljø, offentlige rom og liv mellom husene

Generelt foreslo beboere tiltak som direkte eller indirekte kan bidra til å bygge opp om målsettingene (i) inkluderende møteplasser og (ii) attraktive bomiljø, offentlige rom og livet mellom husene:

- Inkluderende steder med flere generasjoner, grillplasser, gressplasser og lekeplasser
- Flere fellesskapsløsninger i tilknytning til bomiljøer: lekeplasser/aktivitetssoner & sitte/møteplasser/grillplasser
- Sikre dagens kvaliteter: grøntområder/det åpne og luftige + det sosiale miljøet i boligområdene (særlig viktig ved nybygging som det nå er planer om)
- Arrangementer og nabolagsfester på tvers av generasjoner og etnisitet

- Midlertidige bymøbler i uterom flere steder. Gjerne sammen med målgruppen barn/unge
- Ungdom: Hengested ute med wifi og tak, billig cafe, et værested for å sitte, danse, spille, lese
- Innvandrerkvinner: etablere flere relevante møteplasser for dem, undersøke behov og ønsker
- Åpent kjøkkenlokale & tilbud om musikk/idrett
- Opprette midler til lokale initiativ som foreninger etc. kan søke
- Opprette tilskuddsordning til aktiviteter i tomme lokaler
- Styrke eksisterende møteplasser: Drivhuset, parsellhagene, Frivilligsentralen, Seniorsenteret, Haugerudsenteret, Kirken, Moskeen

Konkrete forslag og innspill fra beboerne:

- *Lille Wembley* som møteplass gjennom lek/aktiviteter og sitteplass med tak for grilling, etablering av utescene, kiosk/cafe og hundelufting
- *Allmenningen* som møteplass: grønn oase, lys, servering kiosk/cafe
- *Trosterudvillaen*: sitteplasser i hagen, aktiviteter, fast cafédag
- *Åpen moske* for alle, utvide tilbudet og lokalene
- *Kulturparken*: utvikle dette som sentralt treffsted som samler mange aktiviteter og ulike grupper, 3 perspektiver: drivhuset, parsellhagene, kultur (enten profesjonell kulturskole eller frivillighet)
- *Drivhuset* i Kulturparken (mest etniske nordmenn idag): forsterke det aktive miljøet/møtestedet
- *Parsellhagen* som møteplass (40 nasjonaliteter): evt. flytting/utvidelse/utbedring

- *Gamle Trosterud gård, Låven*: konserter, arrangementer, fester + garasjene under: sykkelverksted, utlånsentral, frivilligcafé, nærmiljø- og kulturtilbud/kulturskole
- *Haugerud skole/Haugerudbanen* som møteplass: åpent kveldstid, kulturaktiviteter, elevkafe, sy/strikkekurs, lokalt spisested, kulturarrangementer
- *Tomme lokaler*: etablere midlertidige aktiviteter i tomme lokaler på Haugerudsenteret, Låven og Annekset
- *Strøksgaten*: Opprette strøksgaten på lengre sikt: serveringssted, eldrecafé, ungdomsklubb, babytreff, barneaktiviteter.

6.2.3 Fysisk aktivitet og lokalt friluftsliv

Ett av de andre prioriterte innsatsområdene er lokalt friluftsliv og fysisk aktivitet. Dette rommer for det første en rekke ulike type arealer og anlegg: fra skogsområdene ved Lutvann og grøntområder inne i og mellom boligområdene til tilrettelagte aktivitetsanlegg ved idrettsplasser, skoler og lekeplasser, inkludert innendørsanlegg for fysisk aktivitet. Som vi senere skal vise er det aktuelt å mobilisere en rekke ulike aktører som ressurser på dette innsatsområdet, slik det ble foreslått på workshop'en. Denne type aktiviteter og arealer/anlegg vil selvsagt i mange tilfelle samtidig fungere som sosiale møteplasser. En målsetting må da være å få dem til å fungere (mer) inkluderende.

Generelt foreslo beboere tiltak som direkte eller indirekte kan bidra til å bygge opp om disse målsettingene:

- Lekeplasser: større og bedre
- Oppgraderinger av eksisterende leke/aktivitetsplasser
- Initiere felles turer i marka og etablere turgrupper
- Ta vare på og videreutvikle naturen og det grønne området og skogene

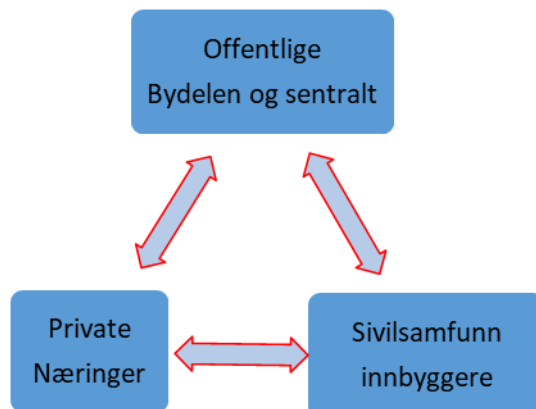
Konkrete forslag og innspill fra beboerne:

- *Haugerudparken*: grønn støyskjerm, flere fysiske og sosiale aktiviteter for barn og unge
- *Fotballbanen* (nedetid ved nybygging av skole og idrettshall)
- *Haugerud skole/Haugerudbanen*: utvide bruk utenom skoletid + bygge større bane for ballidretter
- *Lille Wembley*: som fysisk leke- og aktivitetsplass og som inngang til marka (skilting turveier)
- *Parsellbagen og Kulturbagen*: utvikles som sted for dyrking og grønt nær-friluftsliv
- *Alnastrengen*, turvei langs bekken: oppgradering, benker, belysning, søppelkasser
- *Bussforbindelser til marka/Lutvannsområdet*: hyppigere avganger
- *Parkering ved marka*: p-plasser ved Lutvann

6.2.4 Tre samfunnssektorer i samspill for området

Arbeid med områdeløft mobiliserer aktører fra ulike samfunnssektorer og disse forventes nå å arbeide for strategien «nye samarbeidsformer og lokalet engasjement».

Figur 6.3: *Ulike sektorer aktuelle for nye samarbeidsoppgaver- og relasjoner*

Ulike aktører vil ha ulike handlingsrom og virkemidler til disposisjon, ikke minst vil det være forskjell på de som er i posisjon til å fatte beslutninger og de som ikke er det. Dette vil prege samarbeidsmåtene. Offentlige myndigheter, som Bydelen, kan invitere inn beboere til *medvirkningsprosesser* (det omvendte skjer ikke) og er i posisjon til å ta innspill og forslag videre, enten de selv realiserer tiltak, legger dem i skuffen, formidler dem videre til rette instans eller sørger for at kunnskapen de representerer implementeres i aktuelle planer. Bydelen som driver av områdeløftprosess kan også *tilrettelegge og støtte frivillige ressurser* og andre private aktører som på ulike måter gjør en innsats for nærmiljøkvaliteter.

På workshopen ble det fra beboerhold pekt på at områdeløftet må baseres på en arbeidsform der frivilligheten i større grad involveres i arbeidet og at bydelen ikke «tar over» arbeid og prosesser som de frivillige kan – og i mange tilfelle ønsker – å ta hånd om. «*Bydelen bør la dem som tar initiativ ta det videre, ikke bare overta*», sa en av deltakerne. De tok til orde for at frivillighetens rolle må bli sterkere og tydeligere. Det kom også frem at bydelen i større grad bør bruke «unge eldre» som en ressurs. Flere mente dessuten at Frivilligsentralen var for «de gamle» og burde utvides til å romme aktiviteter for og med «unge eldre».

En del frivillig virksomhet har utfordringer med å få flere engasjert til å drive aktivitetene og tiltakene. En spesiell utfordring er knyttet

til den store andelen minoritetsbeboere. «*Det har vært gjort diverse forsøk på å få med innvandrere i ulike sammenhenger, men det er nesten umulig*», sa en av deltakerne. Men også etnisk norske kan være vanskelige å engasjere til innsats. Når et mål er å få til nye samarbeidsformer og økt lokalt engasjement så må en samtidig erkjenne at det i mange lag, foreninger eller beboerinitiativ skorter på *kapasitet* til å samarbeide; samarbeid krever tid og innsats og mange som har aktive roller pr. idag sier de har mer enn nok med å drifte kjernevirksomheten internt. Evalueringen av områdeløft i delbydel Ammerud viste blant annet dette (Ruud m.fl. 2016). En av forklaringene er at manglende oppslutning blant medlemmer og målgrupper fører til at noen få gjengangere blir sittende med ansvaret for kjernevirksomheten og selv må ta seg av for mange oppgaver.

Den tidligere nevnte studien av lokale ildsjeler viste at det å bli stående relativt alene med ansvaret er noe som gjør at de etter en stund mister motivasjonen for fortsatt og fornyet engasjement. Studien viste samtidig at det som styrker motivasjon, i tillegg til at de brenner for saken og for lokalmiljøet, er at engasjementet fører med seg mye sosial kontakt og samhørighet med andre engasjerte; de får dette som en vesentlig gevinst av arbeidet de legger ned. Dessuten påpekte ildsjelene at det er av stor betydning hvordan samspillet med kommunale myndigheter er, at disse kan gjøre mye for å legge til rette og understøtte ildsjelenes arbeid og at det betyr noe å få en anerkjennelse og positiv imøtekommenhet (Vestby m.fl. op cit 2015). For dette områdeløftet vil det altså være viktig hvordan bydelsansatte og andre offentlige aktører ser og samspiller med de frivillige og lokale ildsjelene på Trosterud og Haugerud.

En annen ting som er viktig for gode samarbeidsprosesser med beboere og private institusjoner er knyttet til kommunikasjon og informasjon. Det ble fremhevet i workshopen at det er demotiverende å ikke ha oversikt over og innsikt i viktige prosjekter og prosesser som på ulike måter berører saken, gruppen eller nærmiljøet man skal jobbe med. «Tiltaksregnskap» var det en som foreslo: kvartalsvis eller jevnlig informasjonsspredning og statusmøter som en oppfølging og overvåking av lokale forslag, planer, vedtak, fremdrift og resultat. «*Hva skjer, hva skjer ikke og hvorfor, hva kan ventes innen gitt tid, hva har faktisk skjedd, hvilke initiativ er på gang, hvem holder på?*». Slik kan engasjerte aktører få viktig situasjons-forståelse, avklart spørsmål og få justert forventninger i

henhold til realiteter. På den annen siden kan dette medføre et visst positivt press på Bydelen om oppfølging og om å etablere visse spilleregler for samspill med private og sivilsamfunnet.

6.2.5 Hvilke aktører er potensielle ressurser som kan mobiliseres?

Ved oppstarten av områdeløftet bør en lage en aktørkartlegging som viser hvilke potensielle ressurser som kan aktiveres. Dette er ett av rådene som er omtalt i håndbok 2 med «Alle på banen» som NIBR laget i samarbeid med byrådsavdeling for byutvikling. I håndboken skriver vi: *«Kraften i områdeløft øker når man kobler ressurser. Men man må identifisere potensielle ressurser for å kunne mobilisere dem. Hvem er de aktive, de interesserte og engasjerte, de med store nettverk og posisjoner i frivilligheten? Hvem har økonomiske eller materielle interesser og planer i det aktuelle området? Kan det skapes allianser som gir vinn-vinn-situasjon? Flere av bydelene har samarbeidet med ulike private aktører nettopp med sikte på å øke utviklingskapasiteten og handlekraften i forbindelse med områdeløftene»* (Vestby 2016).

På workshopen som ble arrangert i oppstarten av Trosterud- og Haugerudprosjektet ble deltakerne bedt om å foreslå aktuelle samarbeidspartnere til ulike tiltak som var kommet opp i Medvirkningsuka. På grunn av mye engasjement og diskusjon ble det ikke mulig å komme gjennom alle tiltakene på dette arrangementet. Men resultatet (under) viser hvilke potensielle ressurser som kan mobiliseres på Trosterud og Haugerud innen ulike innsatsområder. Bydelen kan sørge for at dette konkretiseres nærmere for de enkelte tiltak.

Innsatsområdene og aktørmobilisering

Ett av innsatsområdene er *lokalt friluftsliv og fysisk aktivitet*. *Grønne utendørs aktiviteter og urbant landbruk* kan og inkluderes når man skal identifisere potensielle ressurser til dette:

- HIF/Idrettslagene på Trosterud og Haugerud
- Turistforeningen DNT
- Oslo Omland Friluftsråd
- Østmarkas venner

- Alnaelvas venner
- Ruter (kampanjer om «Ut i marka»)
- Alnastrengen Aktivitetspark
- Hellerudparken
- Drivhuset
- Hagelag/ Parsellhagefolk/Parsell- og kulturhage
- Trosterud parsellhager

Et annet innsatsområde er *kulturaktiviteter* for ulike grupper. Dette er offentlige og ikke minst, private og frivillige aktører som ifølge deltakere på workshopen kan være ressurser i satsingene fremover:

- Kulturetaten
- Oslo musikk- og kulturskole
- Historielag
- Lokale kunstnere/Kunstnergrupper
- Billedhoggerforeningen: Skulpturer og forbindelse til skulpturparken
- Lokale musikere
- Kulturpark og Gården
- Kulturhagen
- Kunstnerne i Låven
- Profesjonelle kunstnere
- Nordic Black Theatre
- Trosterudvillaen

Begge de to mangfoldige kategoriene av aktiviteter nevnt ovenfor vil også være viktige for innsatsområdene: *aktive lokalsamfunn, sosiale og inkluderende møteplasser og frivillighet*.

Dette gjelder også andre frivillige aktører som ble nevnt som mulige (nye) samarbeidspartnere for ulike tiltak og prosjekter:

- Speidere
- Kirka
- Flerkulturelle foreninger
- Rotary
- Bydelsmødre
- Boost Haugerud
- Frivillig.no Haugerud
- Frigo/utlånsorganisasjon

6.2.6 Borettslag og velforeninger som ressurser

Alle var enige om at området mange *borettslag og velforeninger* er viktige ressurser å ha med i områdeløftarbeidet og for flere av innsatsområdene. Dette er bostedsorganisasjoner som representerer et flertall av beboerne og som kan komme i kontakt med mange. De er bolig- og stedsbaserte fellesskap som kan ta ansvar for eller stimulere til sosiale aktiviteter og bomiljøtiltak. Dessuten forvalter de store bygningsmasser og uteområder. Innsatser som er definert som *trygge og gode nærmiljøer, attraktive bomiljø og liv mellom husene*, er i høyeste grad et anliggende for disse aktørene.

En utfordring som ble påpekt i workshopen er situasjonsbeskrivelsen av at det var lite eller ingen kontakt eller noen former for samarbeid mellom borettslagene/velforeningene på Trosterud og Haugerud. Siden disse er stedsbaserte oppstår det geografiske skillelinjer eller gjerder. Vi ble først fortalt at det finnes et sovende samarbeidsråd som kunne reaktiveres i forbindelse med dette områdeløftet. Siden ble dette nyansert til at rådet eksisterer men på en måte for «halv maskin: noen medlemmer i samarbeidsrådet er svært aktive, mens andre som ønsker å være med er passive.

Det kom også frem at noen mener det kan være problematisk at områdeløftet har en geografisk avgrensning som gjør at noen lokale boligområder (borettslag og velforeninger) faller utenfor, noe som også virker kunstig for dem som jobber frivillig med sosiale og kulturelle aktiviteter i bydelen.

Mange borettslag er store og det krever en del bare å opprettholde eller skape kontakt internt blant beboerne, noe som også hemmes av at det er vanskelig å få folk til å engasjere seg i borettslagenes styrer eller beboerinitiativ. Ett forslag som kom opp på workshop'en var at det kan utpekes 1 person i hvert borettslag som skal være spesielt områdeløftansvarlig og bindeledd til det som foregår.

En type sosial barriere handler dessuten om fravær av samhold; dette var noe som ifølge beboere hadde vært sterkere tidligere og som de nå registrerte hadde endret, blant annet som følge av at det var flyttet inn veldig mange ulike minoritetsgrupper. Utfordringen kan da være å akseptere at samhold som tidligere vokste frem fra en viss kulturell og sosiale likhet nå må bygges bevisst rundt ulikhet; at innholdet i etnisk og sosial likhet må erstattes og at fellesskap rundt livssituasjon i nærmiljøet bør løftes frem.

6.2.7 Organisering og mobilisering

Etter å ha gjennomgått listene med innhold/tiltak og ikke minst konkretisert disse, kan man med utgangspunkt i forslagene på aktører som er vist ovenfor lage «aktørkart» for aktuelle og potensielle ressurser som kan involveres i samarbeid for å realisere tiltakene. Oppstillingen ovenfor er langt fra utfyllende men kan være en begynnelse. Deretter kan man systematisk organisere arbeidet slik at (i) *ulike sosiale miljøer og nettverk* kan mobiliseres inn i arbeidet. Det er viktig å få med personer og aktører på laget som har forbindelser til miljøer som ikke eller i liten grad har vært deltakende eller engasjerte tidligere. Videre er det hensiktsmessig å organisere arbeidet med utgangspunkt i (ii) *interesser hos deltakende aktører*, både at beboere får anledning til å jobbe med noe de brenner for og at involverte aktører på profesjonsbasis ser en gevinst i engasjementet. Det er viktig å organisere arbeidsgrupper med tydelige oppgaver.

Et annet grep er helt fra starten av er å *avklare felles mål og felles prosess* som inkluderer bevissthet hos aktørene om egen rolle. Med andre ord: hva er det vi skal få til sammen?) Hva kan jeg/vi bidra med? Da kan man lettere sørge for en forpliktelse.

Tabell 6.1: *Skjematiske bilde av mulige samarbeidspartnere – og relasjoner*

	Offentlige	Private	Sivilsamfunn
Offentlige			
Private			
Sivilsamfunn			

Figuren ovenfor kan bevisstgjøre at «nye samarbeidsrelasjoner» kan bety involvering av aktører på tvers av offentlig- privat – sivilsamfunn.

6.2.8 Offentlige aktører som samarbeidspartnere har ulike utgangspunkt

Områdeløft som metode er på ulike måter nye former for *samarbeid mellom offentlige og private aktører*. Lokalt foregår dette mellom bydelen og ulike tjenester og virksomheter på den ene siden og private aktører på den andre siden, enten det er lag og foreninger, borettslag, innbyggergrupperinger, institusjoner eller nærings/eiendomsaktører.

De offentlige aktørene kan grovt deles i to hovedkategorier.

Den ene kategorien er offentlige tjenester eller virksomheter som jobber direkte med konkrete målgrupper. I workshop'en ble disse nevnt som sentrale (denne type oversikt kan gjøres mye mer omfattende):

- Barnehager
- Barne- og ungdomsskoler/FAU på skolene
- Trosterudklubben
- Frivilligsentralen
- Seniorsenteret

Den andre kategorien er offentlige aktører som i større grad arbeider med administrasjon, planlegging og forvaltning, både på bydelsnivå, sentralt i kommunen eller på nasjonalt plan. I workshop'en ble disse nevnt som mulige samarbeidspartnere for ulike viktige tiltak:

- Bydel Alna
- Omsorgsbygg
- Undervisningsbygg
- Plan og bygningssetaten
- Bymiljøetaten
- Kulturetaten
- Eiendoms- og byfornyelsesetaten
- Forsvaret

Dreier nye samarbeidsformer seg om relasjoner *mellom offentlige aktører*, kan det i utgangspunktet synes som dette foregår mellom likeverdige posisjoner. Men det er likevel visse ulikheter som gjør seg gjeldende, noe erfaringskartleggingen fra ulike områdeløft i Grorudalssatsingen viste (håndbok 2). For det første har det vært forskjeller mellom bydelen og etatene/rådhuset, forskjeller som positivt er endret i løpet av områdeløftperioden og som tjener realisering av strategiene. Fagetatene uttrykker at de har hatt stort utbytte av bydelenes lokale kunnskaper om området og alle kontaktene bydelene har til ressursmiljøer som de sentrale etatene ikke har.

For det andre har det vært forskjeller mellom ulike sektorer internt i bydelene, særlig mellom de som arbeider med tjenesteproduksjon og de som driver med lokal samfunnsutvikling og områderettet arbeid. Mens den første kategorien har vært vant med, og har som samfunnsoppdrag, å produsere tjenester til innbyggere og ser dem som enten mottakere, brukere eller klienter, så har den andre kategorien mer sett innbyggere som ressurser og potensielle samarbeidspartnere i områdeløftets tiltaksflora. Sistnevnte har dessuten de siste årene med områdeløft etablert en utpreget utadvendt og «utegående» arbeidsform som innebærer at de er en

god del ute i bomiljøene og lokalmiljøene der innbyggerne befinner seg og bygger relasjoner og samarbeid derfra (Vestby 2016).

Erfaringer fra tidligere arbeid med områdeløft er at det er bygd *tverrsektorielle broer*, noe som er nødvendig når innsatsene både skal romme sosiale og fysiske stedskvaliteter og arbeid med utsatte grupper med levekårsutfordringer. Nye samarbeidsformer i områdeløft for Trosterud og Haugerud vil være å arbeide med en slik brobygging mellom offentlige aktører, både internt i bydelen og mellom bydelen og etatene/andre offentlige aktører. Det er verdt å merke seg at deltakere på workshopen mente at en barriere eller stengsel for deres samarbeid med bydelen var at de ulike offentlige aktørene de var i kontakt med samarbeidet for dårlig, noe som gikk ut over de frivilliges arbeid. De hadde erfaring med at det var veldig mange etater, sektorer og tjenester som ikke eller i liten grad samarbeidet og de oppfordret bydelen til å ta initiativ til at de «snakker sammen» og samordner seg overfor tiltak og prosjekter som frivillige og private driver.

Basert på andre erfaringer fra områdeløft, samt på andre by- og stedsutviklingsprosjekter, er det generelt viktig å være bevisst at nye samarbeidsformer mellom utradisjonelle samarbeidspartnere både kan være *inspirerende og krevende*. Det kan være inspirerende fordi det åpner nye dører og gir partene tilgang til hverandres ressurser og nettverk. Dessuten oppleves det ofte inspirerende å samhandle med nye aktører som tross ulike ståsteder opplever å dele felles ønske om å ivareta og styrke nærmiljøet de alle tilhører. Men det kan og være krevende fordi samarbeidet også vil være møte mellom ulike kulturer; for eksempel er det vidt forskjellige prosesser for å fatte beslutninger i et borettslag eller et næringssselskap sammenlignet med den rammen og de prosedyrer offentlige organer må forholde seg til. Blant annet må offentlige myndigheter ta mer helhetlige hensyn (for eksempel til miljø eller til svake grupper) og ivareta demokratiske spilleregler for innsyn, høringer, prosedyrekrav etc. I tillegg kommer at saker skal avveies og besluttes i fora med ulike politiske deltakere.

6.3 Oppsummering

- Strategien « Nye samarbeidsformere og økt lokalt engasjement» bør dreie seg om følgende - at nye samarbeids*partnere* finner hverandre:
 - at det etableres nye *relasjoner eller nettverk*
 - at *innholdet eller innsatsene* det samarbeides om er nye eller videreutvikles fra nåværende situasjon
 - at det vokser frem *nye måter* å arbeide sammen på for styrking av nærmiljøkvalitetene
- Forslagene og innspillene fra den tidligere Medvirkningsuka bør knyttes til de utvalgte innsatsområdene og konkretiseres nærmere, dels før oppstart og dels i samspill mellom offentlig-private aktører:
 - Inkluderende møteplasser
 - Fysisk aktivitet og lokalt friluftsliv
 - Attraktive bomiljø, offentlig rom og liv mellom husene
- Bydelen bør tilrettelegge for og på ulike måter aktivt støtte frivillige ressurser, og passe på ikke å «overta» tiltak og prosesser ulike frivillige aktører kan og ønsker å ta ansvar for. Dessuten sørge for bedre informasjon om prosesser og hvordan det går med tidligere saker og foreslåtte tiltak (Jevnlige «Tiltaksregnskap»)
- Bydelen bør drøfte strategier for at beboere med minoritetsbakgrunn blir engasjert i nærmiljøarbeid og frivillig virksomhet gjennom i større grad å involvere nøkkelpersoner som kjenner de ulike etniske miljøene
- De tre samfunnssektorene offentlige, private og sivilsamfunnet bør sammen lage «aktørkart», dvs. kartlegge potensielle ressurspersoner i ulike miljøer som kan mobiliseres til de ulike innsatsområdene. Workshop-materialet om dette kan bygges videre på og det bør legges til grunn at det er viktig at *ulike* sosiale miljøer og nettverk mobiliserer og at man tar utgangspunkt i *interesser* hos

potensielle deltakere, da er utsiktene til å få dem engasjert større.

- Borettslag og velforeninger er spesielle foreninger som er stedsbaserte, har ansvar for eiendommer og favner alle som bor i et avgrenset område. Bydelen bør samle disse for at man sammen kan drøfte mulige innsatser og ikke minst nye samarbeidsformer- og relasjoner som kan være hensiktsmessig.
- Bydelen bør ta initiativ til bedre kontakt og samarbeid mellom ulike offentlige aktører (innen bydelen såvel som mellom bydelen og sentrale aktører). Dette gjelder også kontakt mellom de som jobber med tjenesteproduksjon og de som jobber områderettet med nærmiljøarbeid. Gevinstene vil også komme engasjerte beboere og det lokale foreningslivet til gode fordi det blir lettere for dem å forholde seg til «det offentlige».

7 Hovedfunn og videre satsing på Trosterud og Haugerud

I dette kapitlet skal vi oppsummere hvordan beboerne på Trosterud og Haugerud erfarer området sitt, i hvilken grad de deltar i aktiviteter i nrområdet og hvordan de bruker det. På bakgrunn av funnene vil vi deretter komme med noen innspill til hva som bør satses på videre.

Først kan vi slå fast at Trosterud og Haugerud er et område som scorer relativt lavt på levekårsvariabler sammenlignet med gjennomsnittet for Oslo som helhet, og til dels også sammenlignet med Bydel Alna som helhet. Det er få endringer som har skjedd de siste par årene. Vi finner større andel innbyggere med lav utdanning, flere som bor trangt, flere med lav inntekt – og som har økt de siste årene, samt litt høyere flyttehyppighet. Den største endringen ser vi i flyttemønsteret der flyttingen nå foregår over kommunegrensen til nabokommunene. Denne trenden finner vi også i bydelen for øvrig og følger en utvikling som har skjedd de siste par årene.

I studien har vi vært ute etter kunnskap om beboeres erfaringer med området, nærmere bestemt om trivsel og nabolag, om oppvekstmiljø for barn og unge, samt vurdering av fysiske forhold i nærmiljøet. Som det gikk fram i innledningen har hensikten med denne undersøkelsen vært å kartlegge følgende tre forhold i området Trosterud og Haugerud slik det fremstår høsten 2017:

- *Beboeres erfaringer med området.* Her har vi spurt om trivsel og nabolag, om oppvekstmiljø for barn og unge, samt vurdering av fysiske forhold i nærmiljøet.

- *Lokal deltakelse i frivillige aktiviteter.* Under dette tema har vi vært ute etter å få kunnskap om i hvilken grad beboerne er engasjert i eller deltar i lokalmiljøet, enten det dreier seg om faste, organiserte aktiviteter eller i foreningslivet, eller om de benytter nærområdet på fritiden. I tillegg ønsket vi å få vite noe om samarbeidsrelasjoner og samhandling på tvers av de lokale organisasjonene og lokale initiativene i området.
- *Bruk av møteplasser.* Også under dette tema har vi vært ute etter kunnskap om i hvilken grad lokalbefolkningen benytter seg av de møteplassene og tilbudene som er delbydelen, i hvilken grad tilbudene er kjent for befolkningen og om det er noe som savnes.

7.1.1 Beboerne trives på Trosterud og Haugerud

Funnene viser at beboerne som har svart på undersøkelsen trives der de bor og i området for øvrig. Dette underbygges av at svært få har tanker om å flytte ut av området. De som svarer at de vurderer å flytte begrunner det med at de trenger en mer tilrettelagt og lettstelt bolig på grunn av alder, men helst i samme området.

Trivsel underbygges også av at beboerne oppgir å ha kontakt med naboer, og som bidrar til å styrke sosiale bånd og tilhørighet til stedet.

En indikasjon på trivsel er stabilitet i bomiljøene. Stabilitet gir grunnlag for å få følelsen av fellesskap, å høre til og å bli sett av andre. Funnene viser at det er en viss grad av turnover i nabolaget, men dette til tross oppgir de fleste altså at de har kontakt med naboer og at de trives.

Funnene om høy andel trivsel blant beboerne bør imidlertid tolkes med forsiktighet og ikke generaliseres fordi svarene gjenspeiler hvem som har svart på undersøkelsen – nemlig de som har bodd i området i mange år og har tenkt å bli, og som har naboer i samme situasjon. De har sitt nettverk uansett mye inn- og utflytting. Dette påvirker ikke deres tilhørighet og tilknytning til stedet, selv om de opplever endringer i nære omgivelser. Vi skal ikke så tvil om at beboerne på Trosterud og Haugerud trives, men det kan hende at

svarene ville vært mer nyansert dersom respondentene hadde hatt en mer variert bakgrunn.

7.1.2 Lav lokal deltakelse i frivillige aktiviteter

Funnene viser at det er relativt få som deltar i frivillige aktiviteter i nærmiljøet. Svarene bekrefter i stor grad det inntrykket som beboere i workshopen fortalte om, nemlig at det er vanskelig å engasjere beboere til å ta verv. Det dreier seg særlig om deltakelse i styreverv og organisasjoner. Imidlertid er det enkelte beboere som svarer at de påtar seg frivillig arbeid i lokalmiljøet.

I hvilken grad svarene gjenspeiler ulik bakgrunn og «kultur» med frivillig deltakelse og engasjement er vanskelig å svare på.

Sett i sammenheng med alle tilbudene som finnes i lokalmiljøet på Trosterud og Haugerud er svarene noe overraskende fordi det kunne forventes at beboerne brukte tilbudene mer.

7.1.3 Lite bruk av møteplassene blant de voksne

Området Trosterud og Haugerud har et relativt stort tilbud av møteplasser for alle aldersgrupper. Det er imidlertid ikke mange som svarer at de benytter seg av tilbudene, særlig gjelder det tilbudene for voksne. Igjen kan svarene gjenspeile respondentenes bakgrunn og alder. Også her er funnene kanskje noe overraskende gitt utvalget av tilbud. En annen forklaring er at enkelte tilbud er relativt nye og dermed ikke så kjent i befolkningen.

7.2 Områdeløftet på Trosterud og Haugerud er lite kjent

I denne delen tar vi opp noen spørsmål som dreier seg om i hvilken grad beboerne kjenner til områdeløftet på Trosterud og Haugerud, og om de har kjennskap til hva som skjer i området. Vi har også vært ute etter kunnskap om hvordan de eventuelt har fått informasjon.

Svarene fra denne undersøkelsen viser at 33 prosent kjenner godt til områdeløft på Trosterud og Haugerud, og 38 prosent svarer at de kjenner Groruddalssatsingen. 43 prosent svarer imidlertid at de

ikke kjenner til områdeløft, og 37 prosent svarer at de ikke kjenner til Groruddalssatsingen. Disse funnene viser at beboerne i liten grad har kjennskap til det som er planlagt av endringer i delbydelen eller i Groruddalen forøvrig.

For å få nærmere kunnskap om hva beboerne kjenner til ble de spurt om kjennskap til tiltak som er eller skal settes i gang under områdeløft. Kun 19 av 141 respondenter svarte på dette. Svarene dreier seg om oppgradering av lekeplasser, gratis kjernetid i barnehager og penger til fritidsklubben.

Hvordan hadde beboerne fått informasjon om områdeløft og Groruddalssatsingen? Av de 35 som svarte på dette spørsmålet hadde de aller fleste fått informasjon via Groruddalsavisen, riksmidia, brosjyrer eller sosiale medier. Enkelte svarer venner, naboer, skolen og aktiviteter i nabolaget.

Ved å se funnene i denne undersøkelsen sammen med strategiene som områdeløftet på Trosterud og Haugerud har formulert (gjengitt i kapittel 1), så bekrefter funnene at strategiene «treffer» i forhold til de behovene som avdekkes. Det dreier seg om å få til bedre samarbeidsformer og lokalt engasjement, flere uformelle og inkluderende møteplasser, økt bruk av friluftsområdene samt å legge til rette for at beboerne kan medvirke i planer for området.

7.3 Opplegg for systematisering for samarbeidsformer

I arbeidet fremover er det viktig både å prøve ut nye samarbeidsformer mellom lag og foreninger og mellom disse og bydelen. Det kan være snakk om så vel fornyelse av etablerte samarbeidsrelasjoner som det å ta initiativ til at noen som ikke før har samarbeidet kan finne hverandre. Bydelen bør sørge for at potensielle/nye samarbeidspartnere kommer i kontakt med hverandre for å se om de har felles interesser eller ønsker, enten det er knyttet til en sak de vil jobbe for, en gruppe som for eksempel barn, eller det er selve nærmiljøet som får dem motivert til innsats. Tidligere stedsforskning viser at personer eller aktører som ellers kan være ganske ulike kan finne sammen i et felles engasjement for lokalsamfunnet eller nærmiljøet. Det kan oppstå et stedsbasert fellesskap på tvers av ulikheter, et «vi her» som blir en

viktig drivkraft som styrker deltakelsen for å gjøre området til et godt bosted.

7.4 Forslag til tiltak

Bedre synliggjøring og informasjon om møtesteder

Funnene kan tyde på at de tilbudene og møtestedene som finnes i delbydelen ikke er godt nok kjent. Svarene viser at det er relativt få som benytter seg av disse. Det bør derfor vurderes om de tilbudene som finnes til ulike befolkningsgrupper på Trosterud og Haugerud skal gjøres bedre kjent for målgruppene og i tillegg mer tilgjengelige, for eksempel med mer fleksible åpningstider for å fange opp befolkningsgrupper i ulike livsfaser.

Felles arrangementer på tvers av etnisk bakgrunn

Selv om det ikke er tydelige funn kan svarene tolkes dit hen at det er behov for flere lavterskeltilbud for beboerne på tvers av etnisk bakgrunn, som del av en inkluderingsstrategi i lokalsamfunnet. Eksempel på dette kan være mat-arrangementer der ulike etniske grupper utfordres til å lage mat for hverandre og andre. Dette er en velkjent metode både for å komme på innsiden av enkelte innvandregrupper som utad virker lukkede, og for å kunne bygge broer på tvers av etniske skillelinjer.

Tilbud om mat på fritidsklubben

Det bør også vurderes å innføre et gratis måltid med varm mat på ungdomsklubben, noe som ble etterspurt av ungdom i spørreundersøkelsen. Dette tiltaket kan imøtekomme et behov blant ungdom som ikke får middag daglig hjemme. Vi vet også fra andre undersøkelser at det er etterspørsel etter varm mat på ungdomsklubber fordi ikke alle får dette hjemme.¹²

Tiltak som bygger broer på tvers av borettslag og sameier

Undersøkelsen bekrefter at borettslagene og sameiene på Trosterud og Haugerud er veldrevne og med velstelte uteområder, som det også ble påpekt i forundersøkelsen. Men innspill som har kommet fra beboere vitner også om at det kan være utfordrende

¹² Funn fra en pågående undersøkelse om Romsås og Grorud, ferdig våren 2018.

med samarbeid borettslagene / sameiene imellom. Enkelte av de store borettslagene er ikke representert i samarbeidsrelasjoner. Det betyr ikke nødvendigvis mangel på interesse for samarbeid eller mangel på interesse i bomiljøproblematikk, men kan snarere forklares med at styrene ikke ser behovet og nytteverdien i å være med i større samarbeid. Det kan derfor være behov for tiltak som fremmer samarbeid på tvers.

Tiltak for eldre

Det etterlyses flere tiltak for eldre. Det er mange tilbud til barn og unge, men de eldre opplever at det er mindre tilbud til den gruppen. Ikke alle føler seg hjemme på seniorsenteret eller frivilligsentralen. Enkelte mener at disse tilbudene er for «si-rumpa», andre mener at de markedsfører seg som eldresenter, noe som ikke gir negative konnotasjoner for spreke eldre som ikke vil bli satt i den kategorien.

Det kommer også frem at frivilligsentralen har en noe utydelig profil. Det var usikkerhet om hva de gjør og hvem som kan bidra. Et forslag er at frivilligsentralen kan inngå samarbeid med velet.

Litteraturliste

- Andersen, B. (2012) ”Oslo gettoiseres” i S. Indregård (red.) *Motgift. Akademisk respons på den nye høyreekstremismen*. Oslo: Flamme Forlag & Forlaget Manifest
- Andersen, B. (2014). *Westbound and Eastbound. Managing Sameness and the Making of Separations in Oslo*. Universitetet i Oslo, Oslo.
- Brattbakk, I, Andersen, B, Hagen A. L, Ruud, M. E, Ander, H. E, Breistrand, H, Skajaa, J & Dalsiede, A. M (2017) *På sporet av det nye Grønland. Sosiokulturell stedsanalyse av Grønland i Bydel Gamle Oslo*. Rapport 04:2017. Oslo: AFI.
- Carlsen, R. (2013) *Årvollskogen. En livstilsenklave i Oslos skogkant*. Masteroppgave i samfunnsgeografi. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Christensen, E S. (2016) *Gode nærmiljøer. Innføring i metode for områderettet arbeid*. Håndbok 1 fra Groruddalssatsingen 2007-2016. Oslo: Byrådsavdelingen for byutvikling, Oslo kommune
- Cowi (2013) *Ammerud – omdømme og levekår*. Nullpunktsmåling for områdeløft Ammerud. Rapport 2013. Oslo: COWI
- Falloy, M.A, Jørgensen, A. & Knudsen, L.B. (2013). Mobile Forms of Belonging. *Mobilities*, vol 8, no 4, 467-486.
- Hansen, T. & Brattbakk, I. (2005) *Endringsprosesser i norske drabantbyer*. Byggforsk skriftserie nr 6-20015. Oslo: Byggforsk
- Larsen, Ø., Ridderström, G. & Nylenna, M. (2017) Trivsel er et samfunnsansvar. Byplanlegging for den nye folkehelse. I *St. Hallvard 2/2017*, s. 8-20.

- Lewicka, M. (2014). Memory as Enabler of Place Attachment. I Manzo, C. & Devine-Wright, P. (red.), *Place Attachment. Advances in Theory, Methods and Applications* (s. 49-60). London: Routledge
- Melberg, K (2004): Levekår og livskvalitet. I *Tidskrift for Velferdsforskning vol7*, nr 3, s. 131-150.
- Relph, E (1985): Geographical experiences and being-in-the-world: The phenomenological origins of geography. I David Seamon and Robert Mugerauer (ed.): *Dwelling, place and environment*. Dordrecht: Nijhoff Publishers, s. 15-33.
- Ruud, M. E. (2001) *Hindringer for deltakelse i multietniske boligområder*. Prosjektrapport 299. Oslo: Byggforsk
- Ruud, M. E (2003) *Byfornyelse og endringer i urbane bomiljøer*. Avhandling til dr.art graden. Oslo: Acta Humaniora. Det historisk filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Ruud, M. E. (2012) Områdeløft – bidrag til utjevning av boforhold og levekår? I Nordahl, B. I (red) *Boligmarked og boligpolitikk*. Trondheim: Akademika forlag, s. 299-316.
- Ruud, M. E. & Johannessen, K. (2014) *Å bo på Lindeberg – beboeres erfaringer med området*. NIBR-rapport 2014:11. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning
- Ruud, M.E. (2015). Stedskonstruksjoner og stedstilknytning i boligområder i endring. I M. Aure, N.G. Berg, J. Cruickshank & B. Dale (red.), *Med sans for sted. Nyere teorier* (s. 179–195). Bergen: Fagbokforlaget.
- Ruud, M. E. (2016) *Riktig kunnskap – viktig kunnskap. Kilder, metoder og analyser i områderettet arbeid*. Håndbok 3 fra Groruddalssatsingen 2007-2016. Oslo: Byrådsavdelingen for byutvikling, Oslo kommune
- Ruud, M. E., Vestby, G. M., Brattbakk, I. & Andersen, B. (2016) *Områdeløft Ammerud. Trivsel og trygghet på spill*. NIBR-rapport 2016:21. Oslo: By- og regionforskningsinstituttet

Søholt, S, Ruud, M. E & Braathen, E. (2012). A question of social sustainability: Urban intervention in critical neighbourhoods in Portugal and Norway. *Urban Research & Practice*, vol 5, no 2, 256-272

Vestby, G.M. (2015). Stedsutviklingens råstoff og resultat: Funksjonelle og emosjonelle relasjoner mellom mennesker og steder. I M. Aure, N.G. Berg, J. Cruickshank & B. Dale (red.), *Med sans for sted. Nyere teorier* (s. 149–165). Bergen: Fagbokforlaget.

Vestby, G. M. (2016) *Alle på banen! Innbyggerinvolvering, tverrfaglig samarbeid og offentlig-privat samspill i områderettet arbeid*. Håndbok 2 fra Groruddalssatsingen 2007-2016. Oslo: Byrådsavdelingen for byutvikling, Oslo kommune

Vedlegg 1

Spørreundersøkelse om Trosterud og Haugerud september 2017

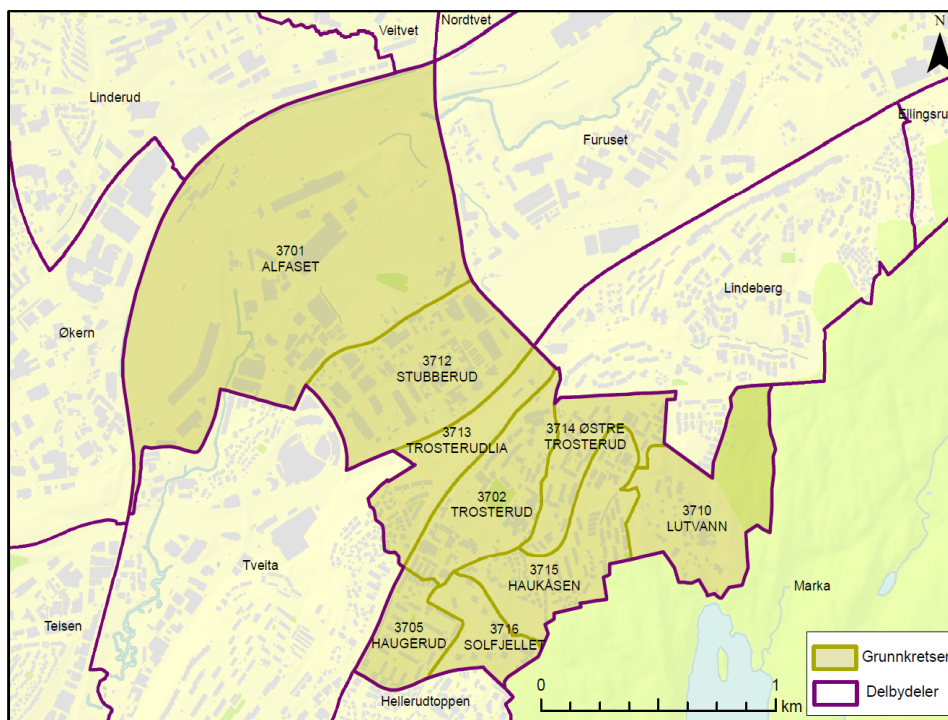
Områdeløft Trosterud og Haugerud

Områdeløftet er en del av Groruddalssatsingen 2017-2026. Satsningen skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder i Groruddalen der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltagende i lokalsamfunn og storsamfunn.

Områdeløftet har følgende mål: Trosterud og Haugerud skal være et **inkluderende** lokalsamfunn preget av **deltakelse og engasjement**. Området blir utviklet med gode løsninger for **bærekraftig byutvikling**, der lokalbefolkningen har blitt tatt med i reelle medvirkningsprosesser.

Nå er vi i gang med en nullpunktsundersøkelse der vi ønsker å måle effekten av områdeløftet. Undersøkelsen vil gjentas om 3 år.

Her er et kart over delbydel Trosterud og grunnkretsene som er med i den nye satsningen:

Vi vil vi gjerne spørre deg om hva du synes om området Trosterud og Haugerud. Vi vil også vite hvordan du bruker lokalmiljøet og om du deltar i arrangementer og det som skjer her.

Det er Bydel Alna v. områdeløft Trosterud og Haugerud som står bak undersøkelsen.

Undersøkelsen er **anonymisert**, dvs at ingen navn vil bli brukt og ingen vil kunne kjenne igjen hvem som har svart på undersøkelsen.

Resultatene fra undersøkelsen vil bli publisert i en rapport før jul 2017 og lagt ut på bydelens hjemmesider.

0. Bor du på	Haugerud:	Trosterud:	Annet sted (hvor):
---------------------	------------------	-------------------	---------------------------

Først litt om hvordan du opplever å bo på Trosterud/Haugerud	Nei	I liten grad	Ja	I stor grad	Ingen mening /Vet ikke
---	------------	---------------------	-----------	--------------------	-------------------------------

1. Trives du i området der du bor?					
2. Føler du deg hjemme her på Trosterud/Haugerud ?					
3. Er det forskjell på å bo på Trosterud versus Haugerud? Utdyp nedenfor					
4. Tror du de to områdene oppfattes som forskjellige av andre? Utdyp					
<i>Ev. kommentarer:</i>					

Så litt om nabolaget ditt	Nei	I liten grad	Ja	I stor grad	Ingen mening Vet ikke
5. Trives du i nabolaget der du bor?					
6. Har du kontakt med naboene dine?					
7. Er det mye flytting i nabolaget ditt?					
<i>Ev. kommentarer:</i>					

Hvor fornøyd er du med Trosterud/Haugerud som et sted å vokse opp for <i>barn og unge</i>	Ikke fornøyd	Litt fornøyd	Passe fornøyd	Svært fornøyd	Ingen mening / Vet ikke
8. Oppvekstmiljøet for barn					

9. Trygghet for barn når de ferdes ute					
10. Lekeapparater og steder å leke for barn					
11. Muligheter for ballspill etc					
12. Kvaliteten på barnehager					
13. Kvaliteten på skoler					
Haugerud skole					
Trosterud skole					
Lutvann skole					
14. Kjenner du til noen aktivitetsskoler? (sett ring rundt ett svaralternativ) JA NEI					
15. Hvis ja – hvor fornøyd er du med aktivitetsskoler?					
16. Kjenner du til noen fritidsklubber?(sett ring rundt ett svaralternativ) JA NEI					
17. Hvis ja – hvor fornøyd er du med fritidsklubber?					
Hvis ja, hva liker du å gjøre på klubben?					
Hva savner du på klubben?					
18. Kjenner du til fritidstilbudene for barn og unge på Trosterud/Haugerud? (sett ring rundt ett svaralternativ) JA NEI					
19. Hvis ja – hvor fornøyd er du med fritidstilbudene?					
20. Fritidstilbudet for barn					

og unge generelt					
21. Oppvekstmiljøet for ungdom					
<i>Ev. kommentarer:</i>					

Nærmere vurdering av nærmiljøet. Hvor fornøyd er du med:	Ikke fornøyd	Litt fornøyd	Passe fornøyd	Svært fornøyd	Ingen mening / Vet ikke
22. Lys på gangveiene					
23. Lys i uteområdene					
24. Tilgangen på turområdene					
25. Kvaliteten på turområdene					
26. Steder du kan møte andre på Trosterud/Haugerud					
27. Benker og steder å sitte					
28. Området utenfor blokka / huset der du bor					
29. Området rundt sentrene					
30. Ryddighet og renhold i uteområdene i nærmiljøet					
31. Vedlikehold av uteområder om sommeren					
32. Vedlikehold av uteområder om vinteren					

33. Trafikksikkerhet på gangveiene					
34. Trafikksikkerhet på Trosterud/ Haugerud generelt					
<i>Ev . kommentarer</i>					

Bruker du / besøker du noe av dette i fritiden din i nærmiljøet?	Nei	Sjelden	Ofte	Svært ofte	Ingen mening / vet ikke
35. Haugerud idrettspark					
36. Haugerudhallen					
37. Klubbhuset til Haugerud IF					
38. Seniorsenteret					
39. Drivhuset					
40. Parsellhagen					
41. Fritidsklubben på Trosterud					
42. Trosterudvillaen					
43. Trosterud-dagene					
44. Trosterud senter					
45. Haugerud senter					
46. Aktiviteter på Frivilligsentralen (Språkkafé, internettkafé)					

47. Ballbaner					
48. Lokale lekeplasser i borettslaget der du bor					
49. Marka / turveier					
50. Aktivitet på skolene utenfor skoletiden					
51. Aktiviteter i Haugerud kirke (Amigos, superXdag)					
<i>Ev. kommentar:</i>					
Bruker du tid på noen av disse aktivitetene på fritiden i nærområdet?	Nei	I liten grad	Ja	I stor grad	Ingen mening / vet ikke
52. Deltar i organiserte aktiviteter (f.eks trening, korps, dans)					
53. Deltar i uorganiserte aktiviteter (f.eks går turer, m�te venner, sparke fotball)					
54. Er med � drive frivillige organisasjoner (f.eks idrettslaget, korpset)					
55. Er med i Elevrådet / ungdomsrådet/klubbr�d					
56. Er engasjert i politiske partier					
57. Er med i foreldreutvalg					

58. Er med å drive velforeningen /sameie / borettslaget					
Hva er viktigste grunnen til at du deltar i aktiviteter og / eller er engasjert i nærmiljøet? Hvis du ikke deltar i noe – hva er viktigste grunnen?					
Er det tilbud som du savner på Trosterud/ Haugerud, ev hva?					
Er det steder i området som det er naturlig å komme i kontakt med folk? Ev hvilke?					

Om områdeløft	Nei	I liten grad	Ja	I stor grad	Ingen mening / vet ikke
1. Kjenner du til det nye områdeløft på Haugerud – Trosterud?					
2. Kjenner du til Goruddalssatsingen?					
Ev hva kjenner du av tiltak?					
Hvordan har du fått informasjon om områdeløft?					

Alder	
Kjønn	
Morsmål	
Har du barn under 18 år? Ev hvor mange?	
Botid på Haugerud / Trosterud	
Bor i eid eller leid bolig	
Regner du med å bo på Haugerud - Trosterud i mange år?	
- Hvis nei – hvorfor?	
Ev kommentar	

Vis på kartet:

Hvilket boligområde bor du (eller sameie / borettslag) (Ring merket 1)
Er det steder du føler deg utrygg? (Ringer merket 2)

Bakgrunnsinformasjon:

For de som vil motta info om områdeløft og / eller bidra med noe i lokalsamfunnet

E-post	Telefonnummer	Hva kan du bidra med i lokalsamfunnet